STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10099

A FENTSTER TSU DOREM

Joseph Rolnick

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יוסף ראלניק

אַ פענצטער צו דרום

ניו־יאָרק
1941

Copyright by
JOSEPH ROLNICK
1941

Printed in U.S.A.

Futuro Press, New York

200

אינהאַלט

מאָטאָ ליד — 6

ערשטער טייל

אין דער היים — 7
פון פענצטער — 8
שבת — 9
ברויט פון קעשענע — 10
דער פאַרלאָזענער בריק — 11
די גרעבליע — 12
רו — 13
אַ ווינטער באַגינען — 14
פאַרנאַכטיגע גאָלד — 15
זונטיק — 16
אַ פרימאָרגען — 17
פון דאַוונען — 18
גאָט פון אַברהם — 19
אַ נייער שניי — 20
אַ פרעמדער שייער — 21
יאַן — 22
דעם פריצ׳ס טעכטער — 23
דער זייגער איז צען — 24
מעשה בראשית — 25
דאָס קלייד — 26
אַ ווינטער-נאַכט — 27
העקערס — 29
די אודע — 31
פאָדסוויעט — 33
די סעטקע — 35
דער אָשץ — 37
שרעק — 39
די קרעניצע — 41
דאָס שטיבל — 43
אַ בורע — 44
דער שיווער הונט — 45
אַליין — 47
וואוהין און פון וואַנען — 48
אין פולען וואָגען היי — 49
מואָב׳ס טעכטער — 50
קומענדיק פון אַ חתונה — 52
אַ געשטאַלט — 53
ענטלעד — 56
אויף אַ קוואַרטיר — 57
פאַרליבט — 59
ביי דער סטאַנציע — 61
בערל דאַדזשעס׳ם — 62
איטקע לעווינ׳ס מויער — 64
ביי אָרע מאַראַנקער צו גאַסט — 66
צו זעכצן יאָר — 68
אַ פלעק — 70
קריג — 72
מילן — 74
אַ בריוו — 76
אַ הויפן היי — 77
אַ גרוס פון דער היים — 78
ריווערסאַיד דרייוו — 79
איך און מיין שותף — 81
אַ יאַריד — 83
אַ נייע פּאָר מילשטיינער — 88
די שטוב — 91
די פּאַוואָדקע — 93
אַ פרעמדע שטאָט — 96
אין שפּעטן אָוונט — 98

צווייטער טייל

גרויער געוואַנט — 103
אַ ריטל — 104
דאָס לעצטע ליד — 105
וועגן — 106
היי — 108
ווען אָוונט ווערט נאַכט — 109
עטלעכע ווערטער — 110
אַ באַפעל — 111
די זון — 112

ערשטער טייל

ווי שטילער וואַסער

איך בין אָנגעקומען אויף אַן אַמאָליקן שטעג,
אָן אַ זייט פון ברייטן וועג;
און כאָטש איך גיי אים איינער אַליין —
איז מיר ניט אומעטיק צו גיין.

עס גייען מיט מיר אין מיין זכרון
דער געלער ווייץ און ברוינער קאָרן,
וואויל־שמעקעדיקע קאָפּעס היי,
און טרוילעך־וואַרימער שניי.

מיטן ברייטן וועג גייען מלחמה־לייט,
איך גיי אָבער פון דער זייט.
עס בריאַזגען אויף זיי פּאַנצער און שווערד —
ווי שטילער וואַסער שווימט מיין ערד.

אין דער היים

איך דאַרף קיין רשות פון קיינעמס הענט
ניט נעמען און קיינער קאָן זאָגן: „באַצאָל
מיר אָפּטריט־געלט". דאָך, פענצטער און ווענט
אַלץ מיינע און מיינער דער שליסל.
איך דאַרף נאָר וועלן אַביסל
און אָפּן פאַר מיר איז די שטוב ווי אַמאָל.
דער שלאָג פון די טריט
ווי אויף האַרטן גראַניט
איז הילכיק און קיל.
פון אייגענעם ליים
געטאָקט איז דער דיל,
איך בין אין דער היים.
איך וועל דאָ איבערשטיין אַ טאָג
און איבערציילן וואָס איך פאַרמאָג.

פון פענצטער

אין אונדזער מיל, אויפן דריטן גאָרן,
וואו די זאַשיקעס זיינען פאַר ווייץ און קאָרן,
איז פאַראַן אַ פענצטער צו דרום־זייט;
מען זעט פון יענעם פענצטער ברייט און ווייט.
אַנטקעגן — געראַטענע לאַנקעס מיט היי
און פאַשע פאַר שטוביקע פי אַלערליי:
חזירים און בהמות, שעפּסן און פערד,
וואָס האָבן באַשפּרענקלט די גאַנצע ערד,
און אויף די זייטן אַ דערפל דאָ און דאָרט,
און דעם שפּיץ פון פוילישן קלויסטער אין שטאָט.
דעם גאַנצן שטח האָט דורכגעשניטן
אַ גלאַנצנדיקער, לייכטזיניקער טייך.
ניט ווי אַ ווירע, שטראָם און גלייך,
האָט זיך דאָס וואַסער געצויגן אין מיטן
פון פאַשע און היי, נאָר ווי אַ שטעג אין וואַלד
איז ער אויף אַ ווייל פאַרלאָרן געגאַנגען
צווישן הויכע ברעגן, און ווידער באַלד
אַ שיינענדיקער אויפגעגאַנגען.
און נאָענט ביים מיל האָט ער זיך צעשפּרייט
אויף רעכטס און אויף לינקס, אָפן און ברייט.
די צאָל פון די בהמות, שעפּסן און פערד
האָט זיך אין צווייען פאַרמערט.

— — — — — — — — — — — —

נאָר אין ווייענדיקע, ווינטיקע טעג
פלעגט אויפגעאַקערט דאָס וואַסער ווערן,
און פון דער הויך פון דריטן גאָרן
פלעג איך זען ווי אינגדן ווערן געבאָרן, —
און באַלד אויף די פיס, ווי קעלבלעך יונגע,
און ווערן צעשפּרונגען
אָן שטיינערנעם ברעג.

שבת

ווי נאָך אַ מאַרק איז אַיינגעוויגט די מיל.
אויף שלאָפנדיקע זעקלעך ווייץ און קאָרן
אַוועקגעזעצט האָט מיך די מאַמע תהלים זאָגן.
דער זומערדיקער טאָג איז אויסגעליידיקט־שטיל.

דער טאַטע שלאָפט זיין שבת׳דיקן שלאָף.
פון וואַנט דער שאָטן האָט זיך אויסגעצויגן.
דער רוקן ברעכט, עס קלעפּן זיך די אויגן.
צום גראָבן תהלים — ניטאָ קיין סוף.

די מאַמע האָט רחמנות אויף איר קליינעם זון,
ער איז נאָך יונג און טוט איר ווילן.
זי מאַכט פון קאַרשן אַ געטראַנק אַ קילן
און גיט אים אויסטרינקען דערפון.

ברויט פון קעשענע

שבת נאָך וואַרמעס, אַז מען גייט אַרויס
איז דער וועג ווי אַ מדבר זאַמדיק און הייס.
אָבער דער ערשטער בריקל איז באַלד דערביי.
און כאָטש דער נאַקעטער דיל ווי פריסעק ברענט —
איז קיל דאָס וואַסער צווישן די טאָרפענע ווענט,
און גלאַט ווי אויסגעגאָסן בליי.
און פישלעך, מיט די רוקנס צו דער זון,
דרייען זיך אַרום
אין קיילעכדיקן תחום.
מיר וואַרפן זיי פון קעשענע ברעקלעך ברויט.
זיי שלינגען דאָס איין און — ווייטער זיך געדרייט,
און האָבן פאַר אונדז גאָרניט קיין מורא.
די גרויסע זעען אין דעם די גרויסקייט פון בורא.
מיר אָבער מאַכן אַ שפּיל דערפון —
גלייך מיט גלייך.
און אַז די ברעקלעך נעמען זיך אויס
קערן מיר די קעשענעס אויס
צו ווייזן, אַז מיר האָבן מער גאָרנישט פאַרן טייך.

דער פֿאַרלאָזענער בריק

אין טבת זײַנען פֿעלד און טײַך
און אַלע גראָבנס פֿאַרשאָטן גלײַך
מיט בלױלעכן שנײ און קעלט.
נאָר פֿון געטורעמטן בריק
פֿאַרװײען װינטן דעם שנײ צוריק;
און פֿורן פֿון דער גאַנצער װעלט
שנײַדן איבערן טײַך אַ װעג, —
אַ נײַער אױפֿגעאַקערטער זאַהאָן.
און דער שטענדיקער װעג איבערן בריק
װערט פֿאַרלאָזענער העק;
סײַדן אַמאָל אַ פּוס־גײער קאָן
זיך פֿאַרגינען איבער די טרוקענע ברעטער צו גײן
און האַלטן די שטאָטישע שטיװל רײן.
אַזױ זעט אַ נעכטיקער גביר,
װי ס'האָט זיך פֿאַרקירעװעט פֿון זײַן טיר
די שפֿע און האָט זיך אָפּגעשטעלט
בײַ אַן אַנדערנס געצעלט.

||

די גרעבליע

אַ נאָך פּסח'דיקער מילדער פאַרנאַכט.
די גרעבליע ליגט אָפּגעדעקט און הויל,
ווי אַ מענטש וואָס האָט זיך אָפּגעבאָדן
און האָט זיינע קליידער ניט אָנגעטאָן.
דער וואַסער האָט זי לאַנג געשווינקט
און גאָר די ערד אַראָפּגעשאָבן;
און איצטער סטאַרטשען, שוואַרץ ווי קויל,
דער גרעבליעס נאַקעטע, פאַרשוועכטע ביינער —
די אויפגערויעטע צווייגן פון יעלניק־בוימער.
און ווי מיר אַלע, וואָס האָבן זיך אַ שאָט געטאָן
פון די שטיבער, אויסגעבלייכט און אויסגעקריינקט,
האָט אויך די זון צו אונדז קריינקלעך געלאַכט.
און עס איז געווען אַזאַ רחמנות דערין
און אַזאַ ליבשאַפט צווישן זון, מענטש און ערד,
וואָס ניט יעדן טאָג איז אַזוינס באַשערט.

רו

דער הייסער טאָג האָט זיך אויף אַ ווײלע צוגעלייגט
און אָפּגערוט האָט זיך די גאַנצע וועלט.
די רעדער פון הימל, ווי דער רעדער־גאַנג
פון מיל, האָבן זיך אָפּגעשטעלט.
(די מילנערס קלייבן זיך די שטיינער שמידן.)
דער וועג איז ווייס און לער.
מען זעט ניט קיין פור אויף וויאָרסטן־לאַנג,
אפילו ניט קיין דורכגייענדיקן גוי אָדער אידן.
עס איז דריי בייטאָג. די זון האָט זיך צוגענויגט
צו מערב. דעם טאָגס ברעמען זיינען שווער.

אַ ווינטער באַגינען

דער ווינטער טאָג האָט ערשט זיך אָנגעהויבן
און דער פרימאָרגן איז בלוי נאָך אין די שויבן;
אָבער די גאַנצע שטוב, די שוועסטער מיט דער מאַמען
איז אויף. מען וואַרעמט וואַסער פאַר די קי;
די גויע האָט געבראַכט פון מיל אַ מעסטל קלייען
די צובערס צו באַ׳טעמ׳ען.
אין די ווינקלען שטוב איז פינצטער. ס׳איז נאָך פרי.
נאָר פון דעם פלאַקערדיקן אויוון האָט דער גלי
צערויטלט ביז צום פלאַמען אַלע פנימ׳ער און הענט.
עס שטייען צובערס פינף מיט מעקענע אָנגעשאָטן.
דאָס וואַסער איז שוין הייס, מען גיסט די צובערס אָן.
אַ פאַרע שלאָגט אַרויס, צעשפּרייט זיך און באַשאָטנט
צוריק די פנימ׳ער, די בענק אַרום די ווענט.
מען בריט אָפּ קוילן צו ווייקן גרעט.
צום לעצטן מאָל האָט זיך צעקרייט דער האָן.
אַ קלינגעריי, ווען ווילקעס כאַפּן זיך אַרום מיט טעפּ —
דאָס שלעפט דאָס אינגסטע קינד אַרויס פון בעט.
אַזוי הייבט זיך אין מיל אַ פרימאָרגן אָן.

פאַרנאַכטיקע גאָלד

אין אַ תמוז־הייסן פרייטיק פאַרנאַכט
לויפן די מאַנסביל מיט שווייסיקע גופ'ן
זיך באָדן אין טייך ביי דער בריק.
זיי הוילן זיך אָפּ אָן דער מינדסטער שאַנד
און שטעקן אַריין אַ שטיקל האַנט
דעם פאַרנאַכטיקן וואַסער צו פּרואוון.
און שטייען אַ ווײַלע אויסגעשטרעקט,
ווי זיי וואָלטן געקלערט:
צי לוינט זיך צו מאַכן דעם שפּרונג?
און די שטוביקע ווייבער,
אַלט און יונג,
וואָס מוזן פאַרבייגיין הין און צוריק,
דרייען אָפּ די קעפּ, פאַרזשמורען די אויגן
פון די מענער וואָס שטייען אויסגעצויגן.
נאָר די פאַרנאַכטיקע זון
לאַכט זיך אויס דערפון.
זי האָט אָרימע שויבן מיט גינגאָלד באַצאָלט
און האָט אויך די מאַנסבילשע לייבער
באַגיטיקט מיט גאָלד.

זונטיק

ווי אויגן אײַנגעגראָבענע אונטער אַ נידעריקן שטערן
קוקן אַרויס די פענצטערלעך פון בעל־הגוף׳ס שטוב.
די סטריכע — אַ פאַרשאַרפטע מיץ.
און פון דעם סאַמע שפּיץ
וואַרקען אַראָפּ טויבן זעטיקלעך און פרום.
און פאַר דער שטוב אַ שורה שטיינער, האַמעטנע און גרויסע,
איז אויסגעלייגט צו זיצן און צו פלוידערן אויף זיי.

אין די זומער זונטיקן פאַר זון און גאַס
לייגט די טאָכטער איר קאָפּ אין דער מאַמעס שויס
און די מאַמע האַלט איר גרויסער טאָכטערס קאָפּ...
האָר נאָך האָר, ווי סטרונעס פון אַ פידל
קלייבט זי איבער מיט געוואוינטע פינגער. אָפּט,
צוביידנס פרייד און באַוואָסערנדיק דער מאַמעס מויל,
שפּרינגט אַרויס אַ קלאַנג אַ טרוקענער, אַ הייסער,
פון דעם בלאָנדן אינסטרומענט. און שכנים אַנגעטאָן
אין העמדער איבער לייוונטענע הויזן,
מיט גאַרטלען פאַרביקע אַרום די לענדן,
גייען אין שענק אַרײַן אָדער צו אַ „קום״ אין עק פון דאָרף.
און גייענדיק פאַרביי, ווי „אָמן״ צום דיאַק׳ס געזאַנג,
ענטפערן זיי: „גאָט העלף״!...

אַ פרימאָרגן

דער טאָג האָט זיך אויסגעלייגט ליכטיק און שטיל.
כאָטש אין דער אַלטער שטיינערנער מיל
האָט מיט ברייטן, צעשוואומענעם טראָט
געקנאָטן דעם פלוס די וואַסער־ראָד;
און פון וויאָרסט־וויטן דאָרף האָט זיך דערטראָגן
אַ סקריפּ פון אַ ברונעם און אַן איינציקער וואָגן,
וואָס איז געפאָרן אָנלאָדן היי,
האָט געקלעפּלט מיט גראַבליע און היי־פּרעסער שטאַנג,
איז יעדער דערטראָגענער קלאַנג
געווען פאַר זיך אַליין און האָט זיך נישט
מיט קיין אַנדערן צונויפגעמישט.
אויף אַ ווייסן וואַסער גרינען אַזוי
אַן אינזל דאָ, אַן אינזל דאָרט;
נאָר יעדערער האָט זיך זיין אייגענעם אָרט;
און אַרום אַלע — גלאַט און ברייט
ליגט דאָס וואַסער אויסגעשפּרייט.

פון דאַוונען

די לופט איז געווען נאָך פייכט און קיל
ווען איילנדיק זיינען מיר פון שטוב אַרויס.
כאָטש די זון האָט געשלאָגן אויפן דאַך פון מיל —
זיינען שאָטנס געלעגן צווישן הויז און הויז.
אין שבת קליידער, קאַלאָשעס פאַרבויגן,
האָבן מיר זיך אָן וועג און שטעג געצויגן
צום צווייטן דאָרף, צום אידישן הויף,
וואו מען קלייבט זיך יום־טוב דאַוונען צונויף.
און קאָרטשעס האָבן זיך געשפּרייט
איבער דער פּאַשע און די פּיס אויסגעדרייט.
מיר האָבן דעם מחזור אויסגעזונגען
און פון קאָרטש אויף קאָרטש ווי אינגלעך געשפּרונגען.
צוריק זיינען מיר געגאַנגען מיטן לענגערן וועג,
איבער בערג און טאָלן, טאָלן און בערג.
און אַז מיר זיינען אַהיים אָנגעקומען,
מיט פאַרשטויבטע פּיס, און פאַרטריקענטן גומען,
האָבן מיר מיל און שטוב, שייער און בריק
ניט דערקענט אויפן ערשטן בליק.
אפשר ווייל מיר זיינען געקומען פון אַן אַנדער זייט
און אין אַזאַ אומגעוויינלעכער צייט.

גאָט פון אברהם

װי גאָט האָט אברהמ'ען געװיזן דאָס לאַנד,
אַזױ האָט מיך דער טאַטע געפירט בײַ דער האַנט, —
ניט מיט אַ צװאָג פּאַר שפּעטערע יאָרן
נאָר דאָס צו דערמאָנען װאָס פאַרפרעמדט איז געװאָרן.
מײַן האַנט איז אין זײַנער געלעגן װאַרעם און װײך,
זײַן פּנים איז געװען פאַר'צער'ט און בלײך:
„אָט דאָס איז דעם הינקעגדיקן אַניקינ'ס קאָרן
„און דאָס — טאַרגאָנסקי'ס װײץ. און יענער זאַהאָן
„איז אונזערס געװען נאָך פאַראַיאָרן,
„הײַנט בליט דאָרטן דעם גלח'ס מאָן".
מיר זײַנען געגאַנגען מיטן פעלדישן שטעג.
די זון איז געשטאַנען כמעט בײַ דער ערד
און דער זומערדיקער שבת איז שױן באַלד אַװעק.
פון קלױסטער טורעמל האָט זיך געהערט
גלעקער קלינגען קינדיש־דין.
(דער גרױסער גלאָק װאױנט אין שטאָט
און אין די דערפער די קלײנע זין.
און אַז דער שבת פאַרנאַכט קומט אָן
צעקלינגען זײ זיך אַלע צו זײער גאָט.)
דער טרױער איז נאָכגעגאַנגען טראָט בײַ טראָט.
און אַז מיר זײַנען אָנגעקומען צו דער אַלטער מיל,
האָט די מאַמע, װי פון אַ סידור, געלײענט שטיל:
„גאָט פון אברהם . . . "

אַ נייער שניי

אַ קראָ האָט זיך אַראָפּגעלאָזט —
אירע פליגלען גרויער אַש.
שניי שמעקט ווי לויג, כאָטש בויג זיך אַיין,
גראָב אַיין די הענט און וואַש.

אויף שויבן זעצן זיך פליטערלעך שניי
און האַלטן זיך ווי צוגעלייט.
די גאַנצע פענצטער באַהאָפּטן מיט זיי
ווי דעם פאַרקאַלכטן קלאַונס קלייד.

און אויפן האַרצן ווערט לופטיק און גרינג,
ווי ערשט וואָלט אַ ווייטיק אַוועק.
טו אָן לאַנגע שטיוול און גיי לייג אויס
אין שניי אַ ווייסן וועג.

אַ פרעמדער שייער

דער שכן פון דער רעכטער האַנט
איז געקומען בעטן אין מיטן טאָג,
מען זאָל אים העלפן אויסגלייכן די וואַנט
פון היי, וואָס האָט זיך מיט איר גאַנצער וואָג
ווי אַ שיכור צום טאָק אַ בויג געטאָן.
מיר האָבן אַלע: דער באַלעבאָס, טיכאָן,
די געדונגענע דרעשער זאַלבעדריט
(איך בין אויך געווען אין דער מיט),
געלאָזט ליגן די גאַרבן אויפן דיל
און די צעפּעס אין ווינקל שטיין שטיל
און געגאַנגען העלפן אַ שכן אין נויט.
מיר זיינען אַריבערגעקראָכן דעם פּלויט
און געשטאַנען אויף דעם באַלעגופ׳ס ערד.
כאָטש דער שייער איז געווען ווי אונדזערער געבויט,
איז אָבער אינעווייניק אַלץ אַנדערש געווען. דער טאָרף היי —
ביי דער וואַנט וואו ביי אונדז ליגן סנאָפּעס קאָרן,
און דער בערדיקער גערשטן איז אַזש פאַרפאָרן
צום סאַמע עק פון שייער און אַזוי
אויך דער האָבער פאַר די פערד.
און די גאַנצע משפחה:
סערפּ, גראַבליע און סאָכע,
די געצייג פאַרן פעלד,
איז ניט ווי ביי אונדז געווען אויסגעשטעלט.
אין יענער נאַכט האָב איך איינשלאָפן ניט געקענט,
איך האָב אַן אַנדער שייער דערקענט.

יאַן

כאַטש ניט קיין לעבעדיקער מענטש, — אַ הילצערנער בולוואַן,
האָט ער געהאַט אַ מענטשיש נאָמען: יאַן.

מיט אַ פּנים, אַ פאַרוויינטן, מיט אַ דערנער־קרוין,
אַ דאַרער, אָפּגעטיעסעטער, הייליקער פאַרשוין.

דעם פּריצ׳ס בהמות האָבן זומער זיינע קני געלעקט,
ווינטער האָבן שנייען די פיס אים איינגעדעקט.

ער איז געשטאַנען ווי אַ וועכטער ביי דעם ברעג פון טייך,
גויים האָבן זיך גע׳צלמ׳ט, אידן — געגאַנגען גלייך.

די גוי׳עס האָבן יאַנ׳ען מיט אַ וויסן פאַרטוכל פאַרפּוצט;
די מאַמע אָבער האָט אים אָן רחמנות אויסגענוצט:

אַז די זון געלויכטן האָט אויף יאַנ׳ס געזיכט,
האָט די מאַמע אָנגעצונדן די שבת׳דיקע ליכט.

די בהמות האָט זי פאַשען זיך געשיקט
צו יאַנ׳ען אויף דעם גרינעם פּאסטעניק.

און אַז זי האָט געדאַרפט אַ קינד אַ קללה געבן,
האָט זי אויסגעלאָזט צו יאַנ׳ס לייב און לעבן.

ער איז געווען אַ ביישפּיל, אַ ציל־ברעט און אַ שפּאָט
פאַר אַלעמען — דער טויבער און דער שטומער גאָט.

און ווי דער פערד כמעט, ווי יעדעס איינציק רינד,
איז ער געווען אַ שטוביקער, געהערט צו דער געזינד.

אויף דער עלטער איז יאַן געוואָרן אָנגעפוילט און קרום
און דער פּנים מער פאַרוויינט נאָך, מערער פרום.

פון יאָר צו יאָר אַלץ מערער צום גראָז זיך אָנגעבויגט,
ביז אַ שטורם־ווינט האָט איינמאָל יאַנ׳ען איינגעלייגט.

דעם פּריצ׳ס דינער האָבן יאַנ׳ען, מיט אויסגעשמירטע הענט,
אין הויף אַוועקגעפירט, אין אויוון אים פאַרברענט.

דעם פריצ׳ס טעכטער

דעם פריצ׳ס טעכטער רייטן אַרויס
אויף ברוינע, דינע פערד.
פאַרנאַכטיקער הימל שווימט איבער זיי,
אונטער זיי שווימט די ערד.

זיי טראָגן קליידער שוואַרצע ווי נאַכט
און וואולן איבערן געזיכט;
דער יעגער־הונט מיטן לאַנגן צונג
שלינגט וויאָרסטן אונטער זיך.

זיי זיצן אין זאָטל ווי אויף אַ באַנק,
די שלעפּעס הענגען אַראָפּ.
די פּנים׳ער קוקן צום זוים פון וועג,
ווען עס טראָגן די פערד אין גאַלאָפּ.

זיי זיינען פאַרלאָזענע פרויען צוויי,
דאָס ווייס די גאַנצע שטאָט.
די כלה־מיידלעך קוקן זיי נאָך
מיט לייד און אַביסל שפּאָט.

די טורעמס פון שלאָס, די רוקנס פון בערג,
הערן זיך צו צום גאַלאָפּ.
דער סאָד איז אַלט, ס׳איז חודש אָב,
די בלעטער פאַלן אָפּ.

דער זייגער איז צען

דער זייגער איז צען,
עס איז פרייטיק־צו־נאַכט.
איך גיי אַרויס זען
וואָס טוט די נאַכט.

אַ שפּעטע שעה,
דער שניי איז שטייף,
דער הימל — בלאָ,
די לבנה — רייף.

ווי אַ ווירע גלייך
איז ווייסער טראַקט —
דער אײַז אויפן טייך
פּאַלט אײַן און קנאַקט.

צוויי גרינע שטערן
אויפן ווייטן שניי,
מען קען אַזש הערן
וועלפיש געשריי.

פון נאַקעטע שפּאַלן,
פון וואַלד געבראַכט,
שלאָגן אָפּ שטראַלן
אין דער נאַכט.

מעשה בראשית

די מיל איז פאַרטיק ביזן לעצטן טשוועק,
די באַלמעלאָכעס האָבן אין קאָסטנס און זעק
צונויפגעקליבן דאָס געצייג און אַוועק.
אַזוי איז געווען דעם זעקסטן טאָג אויף דער נאַכט,
ווען גאָט האָט די וועלט פאַרטיק געמאַכט.

צוויי קליינע קינדער — שוועסטער און ברודער,
זיינען מיט נייעם גערודער
אין מיל אַריינגעלאָפן.
ער האָט געטראָגן שפּענער אַ הויפן
און זי — אין קלייד קאַרטאָפל.

זיי האָבן דריי ציגל אויסגעלייגט,
אַ קליינעם פייער פאַנאַנדערגעלייגט
די בולבעס אָפּצובראָטן.
און אַז עס איז זיי געראָטן
האָבן זיי, ווי גאָט אין דער „כי טוב"־מינוט,
געזען, אַז ס'איז גוט.

דאָס קלייד

זי איז אָפּגעפּאָרן און אויף דער וואַנט
אין צימער, וואו זי איז דריי נעכט געשלאָפן,
ווי ערשט אַראָפּגעגליטשט זיך פון דער האַנט,
געבליבן הענגען איז איר ראָק האַלב־אָפן.

און צו דעם קלייד נאָכגיביקן און שטומען,
ווען קיינער איז געווען אַחוץ אונדזביידן,
אין לערן צימער פלעג איך קומען
זיך אויס׳טענה׳ן און ריידן.

און ווען דער אַלטער גוי האָט מיר געבראַכט
אַ בריוו, אַז מאָרגן קומט זי אָן,
האָב איך, אַן אויסגעליטענער, געטראַכט:
וואָס האָט ביי אונדז אַן אַנדער פּרוי צו טאָן?

אַ ווינטער־נאַכט

דער מאַנאַטאָנער סטוק פון מיל
ציט זיך נאָכאַנאַנד. עס איז די צווייטע וואָך,
אַז שטיינער האָבן זיך צערעדט
און ניט אָפּגעשטעלט זיך נאָך.
מען האָט האָלט די רייד. מען בעט
ביי גאָט, עס זאָל ניט ווערן שטיל.
אין פאָדער־שטוב באַלייגט דער דיל
מיט אַ צענדליק גויים. זייערע פיס
דערלאַנגען ביז צום טיר כמעט.
זיי האָבן ברויט מיט חזיר אָפּגעגעסן זאַט
און מיט וואַסער, ערשט פון פראָסט,
פאַרטרונקען. דאָרפיש פראָסט,
ווי אויף דער נאַכט אַ הויפן שאָף,
אויף דער ערד זיך אויסגעלייגט.
די גרויסע, האַרטע הענט פאַרלייגט
ווי פעלד־שטיינער צוקאָפּנס. זיס
און אָנגעזעטיקט איז דער שלאָף.
און אַרום דעם גרויסן, ווייסן טיש
אַ רעדל מענטשן זיצן אָנגעבויגן
און הערן צום הונדערטסטן מאָל
געשיכטעס, וואָס האָבן זיך אויסגעצויגן
פון מיל צום שענק, פון שענק צום פריצישן הויף
און וואו גויים קומען זיך נאָר צונויף.
זיי זיינען פון אַלע דערפער אָנגעפאָרן
און אָנגעבראַכט פולע וואָגנס מיט קאָרן.
זיי וואַרטן איצט, דער מילנער זאָל
אַריינגיין און זאָגן: נעם דיין זאַק און מאָל!

די טיר גייט אויף —
דער פּאַרמעליקטער מילנער קומט אַריין,
ער לייגט אַ ווייסע האַנט אַרויף
אויף איינעמס אַן אַקסל און רוימט אים אַיין:
— דיין ריי. קום אַרויס!
און אַרום טיש ווערט אַ ליכטיקער בלויז.

העקערס

װען העקערס קומען האַקן הײ
אין אַ זוניקן אינדערפֿרי,
שטעלן זײ זיך אױס אין אַ גלײכער רײ,
מיט די קאָסעס אין די בײדע הענט,
די װײסע העמדער איבער די קני
אַרױסגעלאָזט, און בײ די גאַרטלען הענגען
די שאַרפֿשטײנדלעך, װי קלינגלען
פֿון ברױט־מעסערס. עס בלענדט
דאָס אױג דער שאַרפֿער, װײסער שטראַל
פֿון זון אױף אױסגעשײערט בלױען שטאָל.
און אַלע מיט אַמאָל
הײבן זײ די קאָסעס אױף
און האַקן אױס אין גראָז אַ האַלבן רײף.
און הױכע שטענגלעך פֿאַלן פֿון די פֿיס,
װי אָנגעשפּילטע קינדער װען דער טאָג גײט אױס.
פֿון װײטן פֿאָרט אַ פֿור: גאָט העלף!
די זון האָט אָנגעליכטיקט: צװעלף.
זײ װישן מיט דער האַנט דעם שװײס פֿון פּנים אָפּ
און זעצן זיך פֿאַמעלעך אױף דער ערד אַראָפּ.
זײ עסן שװײַגנדיק דעם מאָלצײַט פֿון אײן געריכט,
װי אָן עבֿודה װאָלטן זײ אַ שטילע אָפּגעריכט.
און װען זײ טראָגן צו צום מױל אַ לעפֿל קרױט,
שפּאַרן זײ דאָס אונטער מיטן ביסן ברױט
און נעמען בײדן גלײַך אַרײַן אין מױל.

זיי רוען נאָך אַ קליינע ווייל
און ווידער שפּיגלען זיך די קאָסעס אַנטקעגן זון ווי גלאָז.
מיט אַ געזעגנגל פֿאַלן אום די גראָז.
און קוויטלעך געלינקע, מיט קריינדלעך ווייס ווי שניי,
ליגן אויסגעמישט מיט פּראָסטן היי.
עס טריקנט באַלד די זון דעם פרישן שניט
און ברעכיק שטרוי איז שוין — וואָס האָט אַט ערשט געבליט.
נאָר אונטער ריפּן היי
און צווישן ריי און ריי
איז גרין און ניי דער סאַנאָזענץ,
כאָטש בויג זיך אָן און בענטש.

די אודע

אַ שייגעצל, אַלט אַ צען־צוועלף יאָר,
מיט גערשטן־בלייכע, צעקעמטע האָר,
מיט באָרוועסע פיס, דער קאָפּ אָפּגעדעקט,
גייט צום טייך כאַפּן פיש.
אַ לייווענטן העמד ביז די פּיאַטעס אַראָפּ,
אַ רויטער פּאָיאַס איבער דעם העמד —
זיין גאַנצער גאַרדעראָב.
ער טראָגט פּאַר זיך די ווענטקע אויסגעשטרעקט,
אין אַן עמערל ווערים, רירעוודיק און פריש
און צווישן העמד און לייב אַ לוסטע ברויט
פון מאַמעס טיש.
דער פישער איז געגורט און גרייט.
ער זוכט אויס אַ שטיין ביי דער מיל,
וואו דער וואַסער רינט שטיל,
און שטעלט זיך מיטביידע פיס איין.
ער וויקלט אַראָפּ דעם שנור פון שטעקן
און ציט אָן אַ וואָרעם אויפן שטאָלענעם האַקן
און לאָזט אים פּאַוואָליע אין וואַסער אַריין —
די פיש ניט צו שרעקן.
דאָס אויג װערט שאַרף,
די פינגער וואַך —
אַ האַרף —
און אָנגעביינט דער נאַקן.
דער שטאָלענער האַקן ציט אין דער טיף.
דער קאָרעק אָבער, ווי אַ שיף,
שווימט אַף דער פלאַך.

אָט גיט זיך דער קאָרעק אַ טוק,
דער שנור טוט אַ צוק,
אַ צוג דעם אינגלס הענטל.
ער ציט די ווענטקע
פון וואַסער אַרויס —
עס לאָזט זיך אויס —
זי האָט גאָרנישט ניט געבראַכט.
נאָר דער טאָג איז גרויס,
עס איז ערשט באַגינען.
פּאַמעלעך רינען
שעה נאָך שעה
און אויף פינף מאָל ניין
איז איינמאָל — יאָ.
און אין בלויען פאַרנאַכט
האָט ער אַהיים געבראַכט
אַ פולן עמערל פיש
פאַר דער מאַמעס טיש.

פּאָדסוויעט

דאָס גייט די לבנה אין מזרח ניט אויף,
דאָס ברענט ניט קיין דאָרפישער שייער,
דאָס קלייבן זיך אויך ניט גויים צונויף
אַ חזיר צו בראָטן אין פייער —
דאָס האָבן צוויי פישער זיך צונויפגערעדט
צו פאָרן אויף „פּאָדסוויעט".
דעריבער איז אַזאַ פורפורנער שיין
דורך אַלע זעקס שויבן אין קאָמער אַריין.

איך גיי אַרויס און זע:
ביים נאָז פון שיפל אויף אַ הויכן געשטעל
ברענען בעראָזעווע שפּענער און העל
איז דער טייך באַלויכטן ביזן סאַמע דעק.
עס ליגן אָפּגעדעקט
די שטיינדלעך אויפן גרונט, דער ווייסער זאַמד,
כאָטש נעם און ריר אָן מיט דער האַנט.
און צווישן גרונט און אויבערפלאַך
שלאָפן די פיש. ביים פייער שטייט איינער
אַף דער וואַך.
ער האַלט די אָשץ מיט די זיגזאַגיקע ציינער
איןביידע הענט
צום וואַסער געווענדט.
די בליקן זיינען אָנגעשפּיצט.
און ביי דעם שיפלס צווייטן עק זיצט
אַ צווייטער מענטש וואָס פירט.

קוים וואָס ער רירט
דעם וואַסער אָן. אַז ער ציט אַרויס
די וויעסלע, פֿאַלן פֿון איר
צוריק אַראָפּ
אַ דריי־פּיר טראָפּ
ווי פּערל די גרויס.
די שיפּל שווימט זאַכט
אין דער שוואַרצער נאַכט
קיין שאָרך, קיין פּליעסק, קיין שאָקל.
און דער וואָס שטייט ביים פֿאַקל
שטעכט דורך איינציקווייז די שלאָפֿנדיקע פֿיש
און לייגט זיי אויס ווי אויף אַ טיש
אויף דעם שיפּלס דעק.

די סעטקע

דעם קרעטשמערס זון, אויסגעבאָדן און פריש,
איז געקומען און געזאָגט צו מיר:
— נאָמיר גיין צום „ראַוואָק" כאַפּן פיש.
די סעטקע האָט זיך געטריקנט אויף דער זון,
דער בויט איז געשטאַנען לעבן איר —
אַ מאַמע מיט איר אויסגעוואַקסענעם זון.
מיין חבר איז געווען העכער פון מיר
און עלטער מיט עטלעכע יאָר;
נאָר דאָרט וואו הייזער זיינען דריי צי פיר
איז ניט קיין גלייכע פּאָר — אַ פּאָר.
ער האָט פאַרוואָרפן די נעץ מיטן שטעקן אויפן קאַרק
און איך האָב געטראָגן דעם עמער אין האַנט.
ער איז געווען הויך און שטאַרק
און איך האָב אונטערגעשפּרונגען דאָרט
וואו ער האָט בלויז געשפּאַנט.
עס האָט לאַנג ניט גענומען צו קומען צום אָרט.
געווען איז דער „ראַוואָק"
ניט ברייט ווי דער ים
און ניט טיף ווי דער תהום,
נאָר דער שמאָלער שטראָם
איבערן ווייכן גרונט
האָט זיך מיט אימפּעט געיאָגט
ווי ביר פון אַ פאַס
מיט אַן אָפענעם שפּונט.
און ביי דער זייט דאָס גראָז
איז געווען איינגעלייגט און נאַס.
מיין חבר האָט איינגעשפּאַרט די סעטקע מיטן נאָז,
דער שטראָם זאָל זי ניט פאַרטראָגן.

און איך בין פֿאַרלאָפֿן
אַ שטיק
אויף צוריק
מיטן בויט אין די הענט
און דעם וואַסער געפּאַטשט און געשלאָגן.
געפּאַטשט און געלאָפֿן געשווינט
מיט אימפּעט און געשריי
און געפּאַרקעט אין די שליימיקע ווענט,
וואו אַ פֿלאַטקע האָט זיך ערגעץ פֿאַרשלאָפֿן.
ביז וואַסער איז געוואָרן טינט
און שוים — געפּאַלענער שניי.
און אַז ער האָט די נעץ אַרויסגעצויגן
איז זי געווען פֿול מיט וואַסער־אויגן,
און דורך די שלייפֿלעך, ביזן העלפֿט אַרויסגערוקט,
האָבן פֿישלעך ווי דורך פֿענצטער געקוקט
און מיט די עקלעך קאָקעטיש געדרייט
אַנטקעגן דעם טרוקענעם טויט.

דער אָשץ

אַז דער קעניג קומט פֿון מלחמה צוריק
איז זיין שטאָלץ און זיין פֿרייד ניט אַזוי עכט
ווי דעם הויכן גוי׳ס, וואָס גייט מיטן בריק
און טראָגט אין האַנט אַ צען פֿונטיקן העכט.

ער האָט אים אָפּגעוואַרט לאַנג און געהיט
אין די אַלע זוניקע, וואַרימע טעג.
געטראָטן מיט באָרוויסע, גנבה׳שע טריט
און געלעגן פֿאַרטאַיעט ביים ברעג.

ליגט שטיל. האַלט אַיין אין זיך דעם אָטעם.
צוויי חושים נאָר — געזע, געהער.
אָט האָט אַ פֿייגלס בלויער שאָטן
פֿאַרביי געשוועבט — פֿאַר אים אַ שטער.

דעם וואַסערס פּנים איז אויסגעגלעט.
די מיטאָג זון איבער אים ברענט.
זיין בליק — אַ פֿייל אין גרינעם טשערעט.
ער האַלט דעם אָשץ שטייף אין די הענט.

און אַז ער האָט דעם פֿיש דערבליקט
נאָענט פֿאַרביי אים גיין —
האָט ער אין אים דעם אָשץ געשיקט,
מיט די פֿאַרשפּיצטע ציין.

ער האַלט זיין פֿאַנג אויפֿגעהויבן הויך
אין דער פֿאַרשטאַרטער רעכטער האַנט.

אַביסל בלוט אויף דעם העכטס בויך,
דער שטאַנג פון אָשץ שלעפט זיך נאָך אין זאַמד.

אַנטקעגן קומט דער מילנער אָן.
ווייל ס'איז ערב־שבת אויף דער וועלט,
האָט ער זיך מיט אים נאָר אַ דונג געטאָן
און באַצאָלט מזומן געלט.

מען האָט דעם פיש צעשניטן אויף שטיקער צען.
יעדער שטיק איז געשפרונגען פון ברעט,
ווען פיש וואָלטן רעדעוודיק געווען
וואָלט יעדער באַזונדערער שטיק גערעדט.

דער מילנער האָט אַוועקגעשטעלט אַ קופּערנע פּאַן
איבער אַ צעפּאָכעטן, ווינטיקן פלאַם,
און צוגעלייגט אַ שפּאָן נאָך אַ שפּאָן
און זאַלץ און פעפער צוגעשאָטן צום טעם.

די ווייבער קאָכן דאָס פלייש און די יויך;
זיי האַקן איין די ציבעלעס אויך;
זיי גרייטן צו דעם גאַנצן טיש;
די מאַנסביל אָבער — קאָכן די פיש.

שרעק

צווישן וועג און פּאַשע אײנמיטן,
איבער אַ זאַמדיקן גרונט איז אַ טײכל געלאָפן —
ליכטיק, שטיל און פאַרשלאָפן.
נאָר ביט ווײט פון דעם גרויסן טײך
האָט זיך דער גרונט אָפּגעהאַקט גלײך,
ווי מיט אַ שער אָפּגעשניטן.
און דאָס טײכל איז אַראָנטערגעפאַלן צווישן הויכע ווענט צוויי —
מיט שרעק און געשריי.
אָבער דאָרטן, טיף אין דער נידער,
איז עס אויפגעשטאַנען ווידער
און אויף קלײנע פיסלעך געלאָפן —
ליכטיק, שטיל און פאַרשלאָפן —
ביז אין גרויסן טײך אַרײַן.
אײנמאָל בײַנאַכט, אין לבנה־שײַן,
בין איך מיט דער פּאַשע געגאַנגען,
פון אַ ווײַטן שכן אַהײם, אין מיל.
דעם קאָפּ אַ ביסל אַראָפּגעהאָנגען —
געווען מסתמא פאַרטראַכט —
מײַן האַרץ איז פול געווען מיט רײד,
אַלײן גערעדט, פון אַנדערע געהערט.
און אַזוי פאַרטראַכטערהײט,
האָב איך דערשפּירט — די ערד
האָט זיך בערגלדיק צוגעטראָגן צו מײַן פוס.
און דער געשרײ פון פאַלנדיקן פלוס

האָט ווי פֿון שלאָף מיך אויפֿגעוועקט.
און אַ קאַלט־פֿאַרגליווערטער קלאַנג
האָט זיך אין אַ סעקונדע אויסגעצויגן לאַנג...
איך בין אויף צוריק ניט אָפּגעשפּרונגען,
ווי געביסן פֿון אַ שלאַנג,
נאָר ווי איינער וואָס האָט אָנגעקלונגען
ניט אין דער ריכטיקער טיר,
האָב איך זיך לאַנגזאַם און שטיל,
ווי אויף אַלע פֿיר,
האַלטנדיק דעם שרעק אין צוים,
אויף היגטערווייַלעכץ זיך געדרוקט.
און נאָכדעם ערשט, אַז איך האָב זיך אומגעקוקט,
האָב איך דורכגעלעבט דעם גרויל
פֿון זיין אַ האַלבן שפּאַן פֿון תהום
און ציינער האָבן זיך אויפֿגעכאַפּט אין מויל.

די קרעניצע

די קרעניצע איז געשטאַנען אויפן וועג צום דאָרף
צווישן הויכע ברעגן פון שוואַרצן טאָרף.
אַ וואַסערל איז געלאָפן פאַרביי איר הויך געגנוג
אָנצוטרינקען אַן אָנגעבויגענעם קרוג.
און בלויע אָדערלעך, ווי אויף אַ געכאַליעטער האַנט,
האָבן זיך געצייכנט אין ווייסן זאַמד.
און די קרעניצע אַליין —
אַ פעסל אָן אַ דעק
און אָן אַ דאַך,
צונויפגערוקט נאָר ברעט מיט ברעט —
האָט טיף אין זאַמד געשטעקט.
צווישן זעמדל און זעמדל האָבן אויפגעשפּראָצט
וואַסער־בלעזלעך טראָפּ נאָך טראָפּ,
ווי אין אַ קאָכיקן טאָפּ,
און ביי דער אויבערפלאַך
פון זיך אַליין געפּלאַצט
און זיך אויסגעגלעט.
אַז איך פלעג גיין
אין דאָרף, אָדער צוריק,
פלעג איך אַרונטערלויפן
צו דער קרעניצע אונטערן בריק.
איך פלעג ניט ברענגען קיין גלאָז,
אָדער טעפּל,
וואַסער אָנצושעפּן
און אויך ניט צונויפלייגן די הענט אין אַ הויפן,
נאָר פּשוט און פּראָסט

זיך אָננעמען מיט בײדע הענט
פֿאַר דער קרעניצעס װענט
און, מיטן קאָפּ אַראָפּ,
אױסשטעלן די ליפּן
און זופּן
ביז דער אָטעם פֿלעגט אױסגײן אין מיר,
און אױפֿהױבן זיך װידער
מיט נאַסן מױל און נאָז
און טראָגן פֿראָסט
אין אַלע גלידער
ביז צו מײן קאַמערס טיר.

דאָס שטיבל

עס דערמאָנט זיך מיר, נאָך אַזוי פיל יאָרן,
דאָס „שטיבל" אויפן צווייטן גאָרן
אין ווינקל מיל. צו אים דער וועג
געווען איז צווישן פולע זעק
מיט מעל און ניט־געמאָלן קאָרן.
און מעליקער שטויב איז געהאַנגען געדיכט
אין די באַוואָקסענע פענצטערס ליכט.
די וואַלצן שיפּען, די פּאַסן הוזשען;
עס שייערט זיך שטיין אָן שטיין;
און ווי אַ הינקענדיקער איבערן הויף
גייט די אַכט־קאַנטיקע ראָד
אַראָפּ און אַרויף,
אַראָפּ און אַרויף.
אַ קנאַפּער מנין אידן אין אַ מיטנוואָך
דאַוונען אין איין שטוב, און דאָך
דאַוונט יעדערער פאַר זיך אַליין.
אין שטיבל שטייען נאַרעס צוויי,
עס רוען זיך אויס אויף זיי
די „מענטשן" אַ שעה צי צוויי.
און ביי אַ וואַנט אַ וואַרשטאַט שטייט
מיט אַ צעשעטקעוועטן אויבערפלאַך,
און העבל, זעג און דלאָט,
געצייג פון מילנער־פאַך,
צו זעגן און צו סטרוזשען,
ליגן דאָרטן אָנגעגרייט.
אַהין פלעג אינגלוויז איך קומען
פאַרשפּילן לעכצנדיקע הענט
נאָך טועכץ. „שטיבל" האָט מיך אויפגענומען
מיט קורצע, ציטערנדיקע גאַמען
און קלינגענדיקע שויבן־ראַמען, —
מיט דעם געזאַנג פון זיינע ווענט.

אַ בורע

אין אַ מיטן טאָג ווערט טונקל די שייך.
עס וועט זיין
אַ בורע. פענצטער ווערן פאַרמאַכט.
אין קאַמערן — נאַכט.
קינדער האָבן זיך פאַררוקט
אונטער קאָלדרע און דעק.
אין אויגן פון גרויסע — שרעק.
די פינצטערניש ווערט גרעסער,
אין שטוב — גליווערדיק־שטיל,
נאָר „פריילעך" — אויף יענער זייט מיל.
מיט אַן אימפעט פון צען פאָר פערד
לויפט אַ קאַטש, ברייט און הויך,
שוואַרץ ווי רויך,
קערט די ערד
מיט סוויסטש און הוק.
גייט אויף דער מיל
און אויף די בריקן.
וועט דערשטיקן
בהמות, פערד.
וועט פון שטאַלן
וועלן פאַלן
פאַר איר גבורה.
דער רבי זאָגט: ווען איינער טוט
אַ וואָרף אַ מעסער
אין דער בורע,
וועט אַ שפריץ טאָן בלוט.

דער שיווער הונט

איך האָב קיין שלעכטס ניט געמיינט,
ווען איך האָב אים אַ שמיץ געטאָן
איבערן פּנים און איבער די לאַנגע
האָר, וואָס זיינען איבער די אויגן
אים אַראָפּגעהאַנגען.
איך בין צו הינט געווען געוואוינט
פון שטענדיק אָן.

עס איז געווען אַ הייסער פאַרנאַכט
און וועגן מיט אויסגעשפּאַנטע פערד
זיינען געשטאַנען אַרום און אַרום מיל.
און אונטער איין וואָגן אויף דער ערד,
איז געלעגן, מיט די פאָדערשטע פיס אויסגעצויגן,
דעם קאָפּ אויף די פיס
און די אויגן צוגעמאַכט,
אַ שיווער הונט. איך האָב פון ערגעץ געשפּאַנט
און געווען באַ זיך האָפערדיק און גוט.
און מיט דעם רוט
אין מיין האַנט
קוים אים אָנגערירט
און ווייטער אַוועק.
אָבער באַלד האָב איך מיט שרעק
דערהערט אַ כעס'דיקן בריל
און ווי מעסערס צוויי
דערפילט דעם ביס
פון שאַרפע ציין.
מען האָט מיך אונטער די הענט

אין שטוב אַריינגעפירט.
און נאָכדעם, ווען איינער אַליין,
אין קאַמער פאַר די ווענט,
האָב איך ביטערלעך געוויינט,
האָט ניט דער ווייטיק אין פוס
מיך געברענט, נאָר דער פאַרדרוס
וואָס אויסגעלאָזט האָט זיך אַזוי —
איך האָב קיין שלעכטס דאָך ניט געמיינט.

אַליין

די לעצטע ליכט האָט זיך געלאָשן.
דאָס פּלעמל האָט זיך אין לייכטער געשפּילט
און געפּלאַפּלט, אויף חלב'נעם לשון,
ווי אַ קינד פאַרן אַנטשלאָפן ווערן.
איך האָב די פאַרהאַנקע אויפגעהויבן
און דורך די אָפּגעגאַנגענע שויבן
געזען דעם נייעם שניי, די ווייטע שטערן,
זייער גרינקייט האָט מיך דורכן פענצטער געקילט.
און כאָטש איך בין געווען ווייט פון אַ שטאָט,
פון מענטשן און פון באַנען,
האָט זיך מיר געהערט פון דאַנען:
אין שניי דער איינוויגנדיקער טראָט
פון מענטשן־פיס און פיס פון פערד;
דער פריילעך־שרעקעדיקער קוויטש
פון מיידלעך אויפן גלאָט פון גליטש,
געקלאַנג פון גלעקלעך און פון שפּאָרן —
איך האָב געהערט,
ווי עס רוישט אין שטאָט די ערד —
און דאָס האַרץ האָט זיך געריסן פאָרן.

וואוהין און פון וואַנען

וואוהין און פון וואַנען — איך ווייס ניט אַליין,
דאָס האָט זיך אויסגעמעקט פון מיין זכרון.
איך זע מיך מיט אַ וועג אַ זאַמדיקן גיין
און מיט דעם וועג דריי פורן פאָרן.
די זון איז ערשט דעם מיטן הימל אַריבער
און הייס איז דער טאָג. אין זאַמדיקע גריבער
קריכן די רעדער און די פערד;
און אידן מיט רויטע און שוואַרצע בערד
גייען זיי נאָך. זיי ריידן און רופן אָן נעמען פון זאַכן
וואָס איך בין צו יונג אַקוראַט צו באַנעמען.
און מיט דעם שטעקן וואָס איך האַלט אין האַנט
בויער איך לעכער אין געלן זאַמד;
איך דריי אום דעם קאָפּ און שטרעק אויס דעם בליק
צו ציילן די לעכער הינטער מיר אָף צוריק.
נאָר וואוהין און פון וואַנען מיר זיינען געפאָרן
האָט זיך אויסגעמעקט פון מיין זכרון.
אַ זעמדעלע אין טאָל פון צייט,
אַן אַטעם־צוג פאַרגאַנגענהייט.

אין פולן וואָגן היי

פאַראַן סוף־זומערדיקע נעכט. אין זיי
איז גוט צו זיצן אין פולן וואָגן היי.
אַן אַלטער פערדל לויפט מיט קליינע טריט;
די לבנה אין דער הויך לויפט מיט.

דער וועג האָט אויסגעשטרעקט זיך מיילן ווייט,
קיין דאָרף, קיין וועלדל ביי דער זייט,
קיין הויכער באַרג, קיין טיפער טאָל —
דו ביזט געפאָרן דאָ אַ טויזנט מאָל.

דער פערד ווייס בעסער נאָך דעם וועג ווי דו.
אַ גרויסע שטילקייט, אַ גרויסע רו.
דו דרעמלסט איין און לאָזסט אַרויס
פון האַנט די לייצע. זי פאַלט אין שויס.

לבנה פון וואָלקנס — אַרויס, אַריין.
אַט בלייכע ליכט, אַט בלויער שיין.
אויך דו — אַט וואַך, אַט שלאָפסטו איין —
פון אַ חלום אַרויס, אין אַ חלום אַריין.

מואָב׳ס טעכטער

מיר האָבן געטריקנט היי אויף סודניק׳ס לאַנד.
פּלוצלונג האָט איינער אויפגעהויבן זיין האַנט
צום וועג, וואָס האָט געפירט פון באַרג אַראָפּ
אין טאָל. מיר האָבן אָנגעשטעלט די אויגן:
מיטן געלן טראַקט האָבן זיך געצויגן
וואָגנס, וואָגנס אָן אַ צאָל. פון דער ווייט —
ווי רינגען פון אַ לאַנגער, שווערער קייט.
צו אונז דערנענטערט האָט זיך ערשט דער קאָפּ;
דער עק אָבער האָט געפּויזעט נאָך אויף יענער זייט.
עס איז געווען אַ טאָג ווי אַלע טעג, ניט קיין יאַריד
און ניט קיין חתונה, וואָס אַ גאַנצער דאָרף באַגלייט, —
אָט אַזוי אַ טאָג פאַר אָנהויב שניט.
די קייט האָט זיך פּאַמעלעך אַלץ גערירט,
רינג נאָך רינג ביז זי האָט זיך צוגערוקט
צום אָרט וואו אַלע זיינען מיר געשטאַנען
און מיט וואונדער צוגעקוקט:
אָף הויכע, ניט־אונזעריקע, געשפּאַנען
באַלייגט מיט פעלד־געצייג: רידלען, סערפּעס, העק
און קליינע שטוב־זאַכען אין גרויסע זעק,
האָבן פּרויען, אַלט און יונג, מיט קליינע קינדער אויף די הענט,
געשאָקלט זיך אויף דעם גריבלדיקן וועג.
און ביי דער זייט, האָבן מיטן אויסגעגלעטן שטעג
די מענער, מיט פּנים׳ער פון זון פאַרברענט,
געשפּאַנט מיט שווערע, איינגעפּאָרענע פיס.
דאָס איז ניט געווען קיין ציגיינערשער טאַבאָר,
וואָס האָט מיטן גאַנצן לאַגער זיך געטאָן אַ ריס
פון ערגעץ וואו אַ הינטער־שטאָט און — פאָר!
און ניט קיין עדה אידן פון אַן אָפּגעברענטער שטאָט,
וואָס האָט זיך מיט געראַטעוועטן סקאַרב

אין דער וועלט געלאָזט אויף גאָטס באַראָט.
ניין, ניט די קליידער און ניט דער פנים־פאַרב
האָט אויסגעזאָגט פון וואַנען און וואוהין
די גאַנצע מחנה ציט און וואָסער אומה זיינען זיי?
נאָר ווען זיי זיינען שוין געווען אַ וויאָרסט און צוויי
פון אונדז האָט זיך מיר ווי אַ ביינאַכטיקער חלום דערמאָנט:
אָט די דורכגייער — איך האָב דאָך זיי געקאָנט,
פון חומש. דאָס זיינען מואָב'ס טעכטער און זין
וואָס גייען אין געפאַנגענשאַפט.

קומענדיק פון אַ חתונה

דער שליטן איז אַרויף אויף אַ באַקעטן שטיין
און מיט אַ סקריפּ געבליבן שטיין.

— — — — — — — — — — — — —

אַז איך בין אַרויס פון גרויסן פוטער,
און פון דער פינצטערניש פון דער נאַכט,
און אַריין אין דער שטוב מיט די סך חדרים,
בין איך געווען ווי איינער, אַ ניט־אויסגערוטער,
וואָס האָט פון אַ קורצן שלאָף דערוואַכט.
איך האָב אונדזער שטוב ניט דערקענט,
ווי געקומען וואָלט איך ניט אַהיים, נאָר אין דער פרעמד.
אין די אויערן האָבן נאָך געשפּילט די כלי־זמרים,
און אין דער אָפענער האַנט פון דער מיידל וואָס האָט געזונגען
האָבן די מעשענע רונגען פון איר גאַרטל צוגעקלונגען.
איך בין איבער די קאַמערן געגאַנגען און געזוכט.
עפּעס אַ זאַך, האָט זיך מיר געדוכט,
איז נאָך נעכטן דאָרט געשטאַנען
און היינט איז דאָס ניט געוואָרן.
איך האָב ניט געוואוסט ווער, צי וואָס עס האָט געפעלט,
נאָר יעדע טיר האָט גערופן — דאָ.
און יעדע בעט האָט געענטפערט — ניטאָ.
ערשט ווען דער ווייסער טאָג האָט זיך געשטעלט,
האָב איך מיט מיין ערשט־געעפנטן האַרצן פאַרשטאַנען,
אַז מיין ערשטע ליבע איז געבאָרן געוואָרן.

אַ געשטאַלט

אַ געשטאַלט האָט מיך געהאַלטן געפאַנגען
אַ גאַנצן ווינטער ביז דער שניי איז צעגאַנגען.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

פון אַלע פענצטער אין אונדזער הויז
איז איינער נאָר צו דרום אַרויס.
דורך יענעם פענצטער איז די זון אַריין,
פאַרביי אים האָט אויך געפירט דער וועג
פון אַלע דערפער אין שטאָט אַריין.
און ווינטער, ווען אין דרויסן האָט געקערט
הימל און ערד,
האָט זיך די זון פון פענצטער אָפּגעקערט
און מיטנטאָג איז געווען גרויער פאַרנאַכט
פאַר די, וואָס האָבן דאָרט אויסגעבראַכט
די קינדערשע און דערוואַקסענע יאָרן.
און וואָס אויף דער וועלט איז אָנגעגאַנגען
איז צו זיי גאָרנישט ניט דערגאַנגען,
נאָר ווען ניט ווען האָט זיך די באַוואַליקטע טיר
געטאָן אַן עפן און ס'האָט זיך דורך איר —
צוזאַמען מיטן עפּענער — אַריינגעשטעלט
אַ ווייסע, וויכע, וואַטאָווע קעלט
און איבער דער טונקלקייט זיך צעגאַנגען.
אַמאָל איז די דינסט געקומען פון שטאַל,
ביים בוזעם אַ שעפעלע וואַרעמע מילך;
אַמאָל די מילנערס, מיט אייז אין די בערד, —
זיי האָבן די רעדער אַרומגעהאַקט
און איצט — די טעמפּע העק מיט אַ הילך
אַוועקגעוואָרפן אויף דער ערד;
און אַמאָל — אַ דורכפאָרער מיטן טראַקט,
אויס רחמנות צו זיך און צום פערד,

האָט צו אונדז אין שטוב פֿאַרקערט.
און אַז דער ווינט האָט זיך אײַנגעלייגט
און די זון איז אין דער פֿרי אַרויס
האָט אויף אַ שויב זיך אויסגעלייגט,
אויף אַ ווײַל, אַ שאָטן, ווי אַ שפּין די גרויס,
פֿון אַ פֿור, וואָס איז פֿאַרבײַגעפֿאָרן.

איינמאָל אין אַ פֿרימאָרגן אַזאַ
בין איך, שטוביק־גרינג אָנגעטאָן,
אַרויס אויף דעם שניי אַ קוק צו טאָן.
טרוקן, קאַלט
און שטיל.
צומאָל נאָר האָט דער אײַז געקנאַקט,
ווי נאָענט וואָלט מען האָלץ געהאַקט,
און די לופֿטיק־נײַע מיל
האָט אָפּגעענטפֿערט: אַ!!!
מיטן ווײַסן, אויפֿגעטורעמטן וועג
האָט געטרײַסלט אַ שליטן מיט מענטשן צוויי.
איינער, דער אָנטרײַבער, לעבן פֿערדס עק,
און דער צווייטער — אין קאָשיק, אין טיפֿן שטרוי
אײַנגעגנורעט. פּוטער און דעק
האָבן נאָך פֿאַררונדיקט דאָס געשטאַלט:
ניט צו דערקענען ווער און וואָס.
נאָר דער שפּיץ נאָז
וואָס האָט פֿון פּאַטשיילע אַרויסגעשטעקט
און די מופּטע אויף די הענט
האָבן מײַן האַרץ געווענדט —
צו דער פֿ ר ו י.
איך בין לאַנג אין גאַס ניט געשטאַנען,
דער פֿראָסט האָט מיך דורכגענומען;
אָבער דאָס געשטאַלט, וואָס נאָר אַנען
האָב איך געקאָנט די פֿרוי אין איר,

האָב איך מיט זיך אײַן שטוב גענומען;
און אין די טעג, וואָס זײַנען געקומען,
איז זי ניט אָפּגעטראָטן אויף איין מינוט:
זי איז מיט מיר אויף איין בײַנקל געזעסן,
זי האָט מיט מיר פון איין טעלער געגעסן
און אויף מײַן קישן האָט איר קאָפּ גערוט.

ענטלעך

די מאַמע האָט אין דער טונקלקייט אַריינגערעדט:
„שטיי אויף, מיין קינד, דער זייגער איז שפּעט.
„גיי טרייב די ענטלעך אויפן טייך אַרויס".
דער שלאָף האָלט געבונדן — איך רייס זיך אויס,
און קוים אָנגעטאָן — פאַרלאָז איך דאָס הויז.
איך עפן פאַנאַנדער די אויגן ברייט:
דער מזרח איז רויט
און גאָלדיק די ערד.
גויים פירן פון פּאַשע אַהיים די פערד.
די ענטלעך דרעמלען דערביי אויפן גראָז,
די שנאָבלען אין וואַרימען פוך פאַרשטעקט.
אַ פּאַך מיט דער וויעסלע — איך האָב זיי אויפגעוועקט.
זיי גיבן זיך מיט געשריי צום וואַסער אַ לאָז.
איך טו מיטן קני דאָס שיפל אַ שטויס,
פאַרפאָר פון דער זייט און טרייב זיי אַרויס
אויפן מיטן טייך. איך טרייב זיי ווייטער, ווייטער,
צו אַ צוגעזאָגטן גרין־גאָלדענעם לאַנד.
זיי זיצן אויפן וואַסער ווי באַלעבאָסטעס ברייטע,
(עס פעלט זיי נאָר אויפן האַלדז פּערל אַ באַנד),
און מיט די פּיסלעך פרענטלען זיי אַזאַ בלויען שטאָף,
וואָס האָט ניט קיין אָנהויב און האָט ניט קיין סוף.
נאָכן שיפל שפּרייט זיך אַ צעפּאָכערטער שטעג.
די ענטלעך קומען צו אַ זומפּיקן ברעג.
ענטלעך זיינען נאַריש, אָבער אויף אַזוי פיל קלוג
אָנצועסן זיך מיט זשאַבעס און ווערים גענוג.
זיי שטאָפּן זיך דאָרט דעם גאַנצן טאָג
און ווערן פעט און שווער אויפן וואָג.
פאַרנאַכט, נאָך איידער די זון וועט פאַרגיין,
וועל איך פאָרן און ברענגען זיי אַהיים.

אויף אַ קוואַרטיר

דעכער באַלאָדן מיט שניי.
בלויער הימל איבער זיי.
שטילע, ביינאַכטיקע שטאָט.
ניט צו הערן
פאַר אַ מייל
אַ סקריפּענדיקן טראָט.
אונטערן הימל ציען זיך שטערן,
ווי עס ציט איר פאָדים די שפין
ווי עס ציט זיך די שיפעלע אין ניי־מאַשין
פון דאָרטן אַהער, פון דאָנען אַהין.
פון פינטעלעך געוואָרן שנורן.
עס איז אימה׳דיק און שיין.
איך וואָלט צו עמיצן גערעדט,
געפרעגט. נאָר איך בין איינער אַליין.
עס איז שפּעט.
דעם שוסטערס געזינד איז שוין לאַנג אין בעט.
עס ברענט אַ לאָמפּ איבער אַ טיש
(ווייל ס׳איז שבת, איז אין מאַגאַזין
נאָר אַ טראָפּעלע קעראָסין).
דעם שוסטערס וואַרשטאַט איז איבערגעדעקט
מיט אַ שוואַרצער קליאָנקענער טוך;
נאָר עס זעען זיך דייטלעך די שפּורן
פון אַ שפּיציקער צוויינגל, אַ פייל,
און פון אַ ווינקל שטעקט
אַרויס אַן איבערגעקערטער שוך.
די נאָפּט ווערט קנאַפּער מיט יעדער מינוט,

דער קנויטל טריקנט ווי אַ רוט.
דער לאָמפּ האָט אויסגעטוקט זיין לעצטע שיין.
די שטערן פֿליען שיר אין שטוב אַריין.
איך וואָלט צו עמיצן גערעדט —
נאָר עס איז שפּעט
און דעם שוסטערס געזינד
איז שוין לאַנג אין בעט.

פאַרליבט

עס האָבן געגלאַנצט אין הימל די שטערן,
אויפן קלויסטער די צלמים־שפּיצן,
אויפן שניי די אויסגעטאָקטע שליטנס־קריצן
און דער ברילִיק איבער מיין חבר'ס שטערן.

איך האָב אויסגעגאָסן גאָר מיין האַרץ
אויף דער, וואָס מען האָט גערופן: לאה שוואַרץ,
כאָטש געהאַט האָט זי אַ קאָפּ רויטע האָר
און איר הויט איז געווען ווייס ביז גאָר.

איך האָב געצאָרנט: — זי פירט זיך אויף שלעכט,
שפּאַצירט מיט בחורים גאַנצע נעכט.
מיט אַ שעה צוריק האָב איך אַליין
געזען פאַר איר פענצטער דעם „פינסקער" שטיין.

— צי ביסטו אַליין ניט פאַרליבט אין איר? —
האָט מיין חבר געטאָן אַ קוק אויף מיר.
— און דער האַס, וואָס רעדט פון דיר אַרויס,
איז פאַרשטעלטע ליבע בלויז?

איך האָב געענטפערט: — ווי קאָן דאָס זיין
איך זאָל פאַרליבט זיין? פאַרוואָס אַזאַ פּיין
ווען זי קומט אויפן זינען? פאַרוואָס האָב איך פיינט
ניט זי אַליין — אויך אירע פריינט? —

מײַן חבר האָט געזאָגט: — אַודאַי, פֿאַרליבט,
דעריבער פֿאַרגינסטו זי קײנעם ניט.
ליבע און האַס זײַנען שװעסטער צװײ
און אונטער אײן פֿערענע שלאָפֿן זײ.

— זאָגט ליבע צו האַס: „דו לײג זיך בײַם װאַנט
„און איך װעל זיך לײגן בײַם בעטס ראַנד,
„און ער װעט מײנען, ער האָט די נאַכט
„מיט דיר, מײַן שװעסטער האַס, פֿאַרבראַכט.‟

עס איז געװען נאָך האַלבע נאַכט
װען די פֿיס האָבן מיך אַהײם געבראַכט.
אָבער דאָס צעפּײַניקטע האַרץ אין מיר
איז געלעגן בײַם שװעל פֿון איר טיר.

אויף מאָרגן פֿרי האָט מיך אויפֿגעװעקט
אַ גרױסע זון. עס האָט געשמעקט
פֿון אומעטום מיט בלום און בלאַט,
כאָטש עס איז געװען ערשט מיטן שבט.

ביי דער סטאַנציע

אין די זומער טעג פֿאַרנאַכט, זייגער ניין,
לויפֿט אָן אַ פּורפּור־רויטער שיין
אויף דעם שטעטל. אַ הויכער קריי.
דאָס איז די באַן אָנגעקומען.
און מענטשן האָבן פֿאַרנומען
דעם שיין און דעם אויסגעשריי.
בחורים און מיידלעך רופֿן איינער צום צווייטן:
„נאָמיר גיין די באַן באַגעגענען און באַגלייטן".
זיי גייען צו צווייִ, צו דריי און צו פֿיר,
צו דער סטאַנציע, וואָס ליגט כמעט ביי דער טיר.
דער צוג שטייט און סאָפּעט אויף די שינעס.
און דורך די לענגלעכע וואַגאָנעס־שויבן
זעט מען מענטשן, וואָס פֿאָרן פֿון ווייטע מדינות.
פֿון לאָדז און וואַרשע, פֿון ווין און בערלין
פֿאָרן מענטשן צוריק קיין פּינסק און קאַרלין.
זיי טראָגן אויף זיך גרויס־שטאָטישע מינעס
און ווייט־שטעטישע איידעלע שטויבן.
די באַן טרינקט זיך אָן און גייט ווייטער איר גאַנג,
די מענטשן אין דרויסן בלייבן אויך ניט לאַנג.
זיי גייען אַריין אין בופֿעט ערשטן קלאַס,
טרינקען אויס אַ גלאָז טיי, אָדער סעלצער אַ פֿלאַש,
און גייען אויף זייער טעגלעכן שפּאַציר
צו צווייִ, צו דריי און צו פֿיר,
און טראַכטן ביי זיך: „מיר האָבן גוט פֿאַרבראַכט",
און גייען שלאָפֿן אויף אַ גאַנצער נאַכט.

בערל דאָדזשע׳ס

אַ ביסל געליימט, אַ ביסל האָרבאַטע
און פון שפּיץ־קאָפּ ביז צו דער פּיאַטע
געווען איז ער אַ קנאַפּער פּאַרשוין.
ער פּלעגט פאַר די טאַטעס פּראָשעניעס שרייבן,
מיט די יונגע מיידלעך קאַטאָוועס טרייבן.
קיין ווייב און קינדער ניט געהאַט,
געוואוינט אין אַ שטיבל איינער אַליין, —
מען האָט אים גערופן: דער אַדוואָקאַט.

ביי בערל דאָדזשע׳ס אויף דער קוואַרטיר,
פּרייטיק צונאַכט אין די וויסע פּרעסט,
גיט זיך אַלע ווילע אַן עפן די טיר,
עס קומען ניט־גערופענע געסט.
עס קומען אַהין
די איידעמס און זין
פון עלטערן פרומע און אויך
ישיבה־לייט — צו לאָזן רויך.
זיי טורעמען אויף די פּלאַך פון האַנט,
ווי אַ דעכל צוגעהעפט צו אַ וואַנט
און צווישן־פינגערדיקע פלייש און בלוט
ווערט ליכטיקע גלוט.
אין שטיבל איז פינצטער, גערוי׳מיק און לער —
שפּאַצירט מען דאָרט ווי אין דרויסן אַרום.
איינער דעם צווייטן דערקענט ניט מער
און אַלע מיילער זיינען שטום.
אָט גיט די טיר זיך ווידער אַ ריס,
אַ „נייער" האָט פאַרצויגן אַ פּאַפּיראָס,
בלינקט אויף אַ פונק, באַלייכט אַ שפּיץ נאָז,

אַ האַלבע וואָנצע אויף אַ רגע,
נאָר עס איז ניט קיינעמס דאגה.
די טריט זיינען ווייכע. מען גייט אין קאַלאָשן.
און ווי ביים מויל אויך ביי די פיס
האָט אָפּגענומען דער לשון.
עס שפרייזן די שעה'ן. האַלב־נאַכט איז שוין נאָענט.
די טיר אַלע ווילע — געעפנט, פאַרמאַכט.
מען קומט אַריין אָן „אַ גוטן אָוונט”,
מען גייט אַרויס אָן „אַ גוטע נאַכט”.

איטקע לעווינ׳ס מויער

ווען מען האָט געפּאַרבט איטקע לעווינ׳ס מויער,
די ווענט טיף־בלוי און געלכל־געל דעם טויער,
איז דאָס ביי אונדז — קינדער פון די חדרים,
געווען אַ נייס. קוים צוגעמאַכט די ספרים,
אַכט פאַרנאַכט אָדער פרייטיק נאָך האַלבן־טאָג,
זיינען מיר געלאָפן גלייך צום ראָג
פון ווילנער גאַס און מאַרק.
כאָטש דער מויער איז געווען ניט דעמס און ניט יענעמס,
האָט גאָר געהערט צו איטקע לעווינ׳ס,
האָבן מיר אַלע פון אים געטראַכט
ביים ספר בייטאָג און אין בעט ביינאַכט.
מיר פלעגן זיך אַוועקשטעלן גאָר נאָענט און קוקן,
איינעמס הענטל פאַרלייגט אויפן צווייטנס קאַרק,
ווי די גרויס־שטאָטישע פאַרבער טוקן
די פּענזלען אין עמער און ציען זיי גלייך אַרויס.
און טראָפּנס פאַרב שווערע פאַלן צו דער ערד,
ווי עס פאַלן האָבער איינציקע פון מויל ביים פערד,
ווען ער הויבט זיין קאָפּ פון טאָרבע אויף.
מיט אַ געניטער, גרינגער האַנט
גיבן זיי אַ קלעפּ־צו די נאַסע באַרשט צום וואַנט,
ווי דעם שטעמפּל צום קאָכיקן טריוואַקס, וואָס טריפט
אויף אַ פריצישער שריפט.

און פאַמעלעך, שפּאָרעוודיק און קאַרג,
פירן זיי די באַרשט וואַנט־אַראָפּ
און זאַמלען וואו נאָר אַ טראָפּ
וואָס איז אָן אַ זייט אָפּגעשפּרונגען.
און ווי שמאָלע טייכלעך — בלוי־פאַרב צונגען
ציען זיך איבער דער וואַנט;
נאָר דעם פאַרבערס האַנט
פירט זיי אַלע צוזאַמען
(וואו נאָר אַ הוילקייט דעקט זי איין
מיט קאָלדרעס — בלויער שיין)
און פון טייכן ווערן ים׳ען,
לויטער און ריין ווי דער הימל אַליין,
נאָך דריי טעג רעגן גיין.
אַז אַ פרעמדער אינגל איז געקומען צוגיין,
האָבן מיר אים אויך געלאָזט שטיין
אַ ווײַלע און קוקן...

ביי אָרע מאַראַנקער צו גאַסט

אָרע מאַראַנקער'ס וואַסער־מיל
איז געלעגן צווײ וויאָרסט אונטערן שטאָט;
און קײנער ניט, בחור צי מײדל, האָט
געגלוסט אַהין. דער „אונטערשטאָט"
איז געװען פאַרהוילן און שטיל.
ניט די שטילקײט פון אַ געדיכטן וואַלד
וואָס שושקעט אין הייסע טעג: ביי מיר איז קיל;
און ווינטער טוליעט ער אײן און באַהאַלט
דעם דורכפאָרער ווי אין וואַרימער וואַטע.
ניט די שטילקײט פון אַ פאַרלאָזטן הויז,
וואו אַ פאַרגעלטער בריוו אויף אַן אָפענער בעט
צו יונגע הערצער מערער רעדט
ווי מײלער צען פלאַפלען אַרויס.
נאָר די שטילקײט פון אַ וועג אין פעלד
וואָס האָט קײנעם ניט אויסגעפעלט
אַחוץ מיר אײנעם, ווײל אויך מײן טאַטע
האָט געהאַלטן אַ מיל.
און ווען איך פלעג זען אָרע'ן לויפן
איבער די מעלער זײן מעל פאַרקויפן
האָט זיך מיר שטענדיק וויסן געוואָלט:
וויפיל האָט אָרע ראַטע געצאָלט?
ווי ברייט איז דער טײך? ווי לאַנג איז דער בריק?
ווי גרויס עס איז די משפחה?
און צי איז אין מיל פאַראַן מזל־ברכה?
דאָס איז געווען ווײט אין מײן יוגנט צוריק

און איך האָב שוין לאַנג, לאַנג פֿאַרגעסן,
אַז אין מאַראַנקע וואָס אונטערן שטאָט,
איז אין אַ מיל אַ איד געזעסן.
נאָר איצטער האָט מיך אַ חלום ביינאַכט
צו אָרע מאַראַנקער אַהיים געבראַכט.
די זון איז הינטער מיין פֿלייצע געשטאַנען
און באַגילדיקט דעם ווייסן טייך, די גרינע לאַנען
און אָרע מאַראַנקער׳ס גאַנצע מדינה.
צוויי בהמות — אַ שוואַרצע און אַ פֿרעסטע —
האָבן אַ צובער אויסגעלעקט
און זיך געראַנגלט פֿאַר דאָס לעצטע רעשטל.
קאָפּ האָט קאָפּ אַוועקגעשטופּט,
און האָרנס — ווי שפּאַגעס זיך איבערגעקרייצט.
ניט ווייט האָט אַ דאַר׳ער פֿערד גראָז געצופּט.
דאָס גאָלד האָט ווי׳ אַ טייך געפּלייצט.
מיט דער שמאָלער באַלקע איבער דער רינע
האָט מיך אָרע געהאַלטן פֿאַרן האַנט ווי מען האַלט
אַ קינד (איך בין נאָר דרייצן יאָר אַלט),
געוויזן די רעדער, דאָס שטיינער־פּאָר
(ניט קיין פֿראַנצויזישע — פֿון אַ דערבייאיקן פֿעלד)
און אין אַפּאַרניע זיך אָפּגעשטעלט.
און אויפֿן וועג מיר דערציילט:
אַז ראַטע צאָלט ער דריי הונדערט אַ יאָר;
דער טייך איז ניט ברייט, דער בריק איז ניט לאַנג,
די משפּחה אָבער — אַ פֿולער זאַנג.
אַז ער האָט מיך צו זיך אין שטוב געבראַכט
איז שוין געווען טונקעלער פֿאַרנאַכט.
ביי אַ ווייסן טיש פֿון עק ביז עק
זיינען קינדערלעך איבער טעלער זופּ געזעסן;
זיי האָבן צו מיר די לעפֿל אויסגעשטרעקט
און מיך פֿאַרבעטן עסן.

צו זעכצן יאָר

וועןאיך בין געווען זעכצן יאָר אַלט
בין איך אויף לידער קראַנק געוואָרן.
איך פֿלעג אַרומגיין ווי אין אַ טונקעלן וואַלד
און זיך צוהערן ווי עס ווערן געבאָרן —
מיטן האַרצן כמעט ווי מיטן אויער געהערט —
ווערטער אין מיר און שורות גאַנצע,
ווי ביימלעך פֿון אַן אַנדער ערד
וואָלט מען געבראַכט אַהער צו פֿאַרפֿלאַנצן.
און אין מיטן לייענען אַ בוך
און טראָגנדיק צום טיש אַ טאָץ מיט טיי —
איז ביים אויפֿהויבן אַ בלאַט אָדער אין מיטן גאַנג
פֿלעגן זיי קומען איינציקווייז און אין אַ ריי.
זיי זיינען געווען זיס ווי אַ געזאַנג
און האָבן געשמעקט מיט אַ וואוילגערוך.
אַז מיין ברודער האָט געפֿונען פֿאַרשריבענע שטיקלעך פּאַפּיר,
האָט ער ניט פֿאַרשטאַנען וואָס עס טוט זיך מיט מיר.
ער האָט מיך גענומען צו דאָקטוירים, מבינים אויף אַ ליד,
זיי זאָלן אים זאָגן, צי איז דאָס אַן איבערגאַנג וואָס וועט באַלד אַוועק,
אָדער איך בין אין דער'אמת'ן אַ משורר, אַ פּאָעט.
האָט דער ערשטער דאָקטאָר, אַ שייגעץ אַ גימנאַזיסט,
געזאָגט, אַז עפּעס איז דאָ גוט און עפּעס נישט.

אַז לויט מען האָט אים געלערנט אין זעקסטן קלאַס
האָבן מיינע שורות ניט די גלייכע וואָג און מאָס,
איין שורה גייט אַהער און איין שורה אַהין,
ווי מען אַקערט מיט אַ פאָר ניט פון זעלבן מין.
דער צווייטער איז געווען דער אַפּטייקער, אַ איד.
ער האָט מיך הינטער דער „סטאָיקע״ אויפגענומען
און דעקלאַמירט דעם „בעכער״, שילערס גרויסע ליד
(זיין יוגנט איז אים צו גאַסט געקומען).
און אויפשטעלנדיק זיך אין זיין פולער הויך געפרעגט:
פאַר וואָס שרייבסטו ווי שילער ניט?
די קריגלעך אויף די פּאָליצעס האָבן געלאַכט
און האָבן פאַרשעמט מיין „גוטע־נאַכט״.

מען האָט מיך צו נאָך דאָקטוירים געפירט,
צום שרייבער פון דומע, צום איידעם פון גביר,
און וואו נאָר אין שטאָט אַן אינטעליגענט.
זיי האָבן מיך אַלע היילן געוואָלט
אַפילו אָן אַ גראָשן געצאָלט.
דאָס ליד אָבער איז ניט אַוועק פון מיר.

אַ פּלעק

מײַנע דרײַ פֿעטערס פֿון דער מאַמעס זײַט,
דרײַ דאָרפֿישע אַלטע, גרויע לײַט,
ווי די דרײַ ברידער פֿון אַ מעשה־בוך אַרויס.
דער ערשטער איז געווען הויך און גרויס,
מילד ווי אַ קינד און גוט ווי אַ טויב.
האָט געקאָנט דערציילן פֿון לבֿנה און שטערן
און גאָטס אַלע מעשים געוואוסט צו דערקלערן.
ער איז מיט מיר איבער וועלטן געפֿלויגן
און פֿליענדיק מיר אויפֿגעריסן די אויגן:
„אין יעדער פֿון דער פֿרוכט ליגט דער גאַנצער בוים,
אַלע קולות פֿון אַמאָל טראָגן זיך אַרום אין רוים".
דער צווייטער האָט געהאַט אַ באָרד ווי צעקאַמטער פֿלאַקס,
אין די אויגן אויפֿגאַנג פֿון זון, אויף די ליפּן גאָטס לויב,
ער האָט געהאַלטן אין אַרענדע דעם פּריץ'ס סאָד —
האָט געשמעקט פֿון אים מיט פּירות און בינען־וואַקס.
און אין די פֿרימאָרגנס — דער סקריפּ פֿון אַ פֿור
האָט אונדז, קינדער אין שטוב, געלאָזט זאָגן:
עס האָט זיך אָפּגעשטעלט דעם פֿעטערס וואָגן.
מיר פֿלעגן זיך אַרומשטעלן אַרום דער הינטערשטער ראָד
און ער, אַ צעשמייכלטער און אַ צעשטראַלטער,
פֿון דער זון וואָס אויף אים און אין אים,
האָט אונדז אָנגעלייגט פֿולע קעשענעס און הענט
וויפֿיל מיר האָבן פֿאַרטראָגן געקענט.
מײַן דריטער פֿעטער איז אויך געווען אַן אַלטער,
אָבער ניט ווי די ברידער — ווײַס ווי שניי
און ניט אַזאַ תּמים ווי זיי.
זײַן באָרד איז געווען רויטלעך, פֿאַרשפּיצט ווי אַ קלין,

און ווי די באָרד איז ער אַליין געווען שפּיציק און דין.
ער האָט ווערטער שטעכיקע געהאַט,
ווי פיילן אַרויסגעשאָסענע פון יעגערס האַנט,
ווען ער האָט זיך מיט די שכנים אַרומגעקריגט
פאַר אַ ברעט אין פּלויט,
פאַר אַ טפח לאַנד.
און אַז עס האָט זיך געשטאַרקט די נויט
האָט ער געוואָרפן זיין שטוב און פּיצל פעלד
און זיך געלאָזן איבער דער וועלט.
די שאַנד פון זיין איבערהייזערדיקן וועג
האָט מיך קוים דערגרייכט. ווי דער ביס פון אַ פליג
וואָס טוט אַ שטאָך און פליט אַוועק,
אַזוי איז אויך זי מיר פון זינען אַרויס.
נאָר מיט יאָרן שפּעטער,
שוין אַ בחור'ל מיט אַ באַוואָנצלטער ליפּ,
אין אַ מילדער, פאַרנאַכטיקער שעה,
האָב איך, קומענדיק אין אַ שכנישער הויז,
אין אַ דאָרף צוויי צענדליק וויאָרסט וויט,
דערזען מיין דערוויטערטן פעטער
זיצן מיט דער טאָרבע ביים זייט
און דעם שטעקן ביי דער רעכטער האַנט,
ווי עס זיצן געוויינטלעך אָרימעלייט.
איך האָב מיין פעטער באַלד דערקענט,
אָבער מיין פּנים צו אים ניט געווענדט.
איך האָב מיט ווייטיק ביי זיך געטראַכט:
די וועלט איז דאָך אַזוי גרויס און ברייט,
פאַרוואָס גראָד היינט, און פּונקט אָט דאָ,
צווישן די דאָזיקע פריינטלעכע ווענט,
האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט נאָך זיין מיאוסן ברויט?
ערגעץ הינטער אַ לאַץ ליגט ער פאַרדעקט,
אָבער ער איז ניט פאַרגאַנגען, דער פלעק,
וואָס איך האָב אים מיין האַנט ניט אויסגעשטרעקט.

קריג

מיין גאַנג איז פּאַמעלעך, מיין טראָט איז שטיל,
ווייל קריג איז געשטאַנען אין דער לופטן ווי פּיל —
אין מיין טאַטנס מיל.

איין שטיין האָט געביסן אין צווייטן שטיין,
און מענטשן האָבן זיך געריסן ווי חיות מיט ציין —
אין מיין טאַטנס מיל.

דער גוי פון דאָרף, דער אידישער שכן,
האָבן מלחמות אייביק געפּאָכטן —
מיט מיין טאַטנס מיל.

אויף דער לאַנגער גרעבליע, הין און צוריק,
האָט מען שפּאַצירט און מען האָט זיך געקריגט —
אין מיין טאַטנס מיל.

די פּאָלעס פאַרריסן — האָט מען אַנטפּלעקט
וואָס דאָרף זיין פון טאָג און פון מענטשן פאַרדעקט —
אין מיין טאַטנס מיל.

זון האָט ביט געשווינט זיין טאַטן מער,
און שנור איז אויפגעשטאַנען אויף איר שווער —
אין מיין טאַטנס מיל.

דער מלוה האָט געריסן פון מיין שוועסטער דאָס קלייד;
געשריען, אַז זיינס איז די מילך און דאָס ברויט —
אין מיין טאַטנס מיל.

און איך בין געווען אַ קערנדל קאָרן,
וואָס האָט זיך צווישן צוויי שטיינער פאַרלאָרן —
אין מיין טאַטנס מיל.

עס ציטערט נאָך היינט מיין האַרץ ווי אַ בלאַט,
ווייל איך האָב זיך אָנגעגעסן מיט קריג צו זאַט —
אין מיין טאַטנס מיל.

מילן

מיין טאַטע פלעגט פאַרשפּילן
זיינע טעג מיט מילן:
מילן אויפן טייך,
מילן וואָס געדרייט
האָט דער ווינט די פליגלען
און געמאַכט אים רייך.
גרויסע זעק מיט תבואה,
זאַשיקעס מיט קאָרן,
באַלייגן אַלע דילן
ביזן דריטן גאָרן.
פון די הויכע היגלען,
פון די ברייטע טאָלן
ברוינע פערדלעך פירן
נייעם ברויט צו מאָלן.
נאָר דעם טאַטנס שפּילצייג
ווי אַ רויך צערינט —
מילן אויפן וואַסער,
מילן אויפן ווינט.

אַלע פלענער גרויסע,
וואָס ער האָט ניט דערפירט,
האָב איך אין רגע׳ס הייסע
אויף דאָס ניי דערשפּירט.

די שלוזען זיינען אָפן,
די רעדער גייען שנעל,
די לאַנגווייל איז אַנטלאָפן,
די שטיינער שיטן מעל.
און אויך מיינע מילן —
פּאַפּיר און בלויער טינט,
האָט אין גרינגן שפּילן
אַוועקגעווייט דער ווינט.

אַ בריוו

ווען איך בין אַרויפגעקומען פון ציַיטונגס־סטענד
איז דער טיש געווען געגרייט
מיט לעפל, מעסער און ברויט.
אַז איך האָב אָפּגעווישט די הענט
האָט מען מיר דערלאַנגט אַ בריוו —
גליַיך פון שיף:
„דער טאַטע איז מער ניטאָ.
געשען אין דעם און דעם טאָג און שעה".
איך בין צוריק אַרונטער אַלע טרעפּ צום גאַס
און אַריַין אין שטאַטישן גאָרטן.
איך בין ווי נאָך אַ חלום געווען.
מיַינע אויגן זיַינען ניט געווען נאַס
און אין מיר האָט דאָס האַרץ ניט געוויינט,
נאָר אויפגעגאַנגען זיַינען דאָרטן
מיַין טאַטנס פּנים און רייד, —
און אַלע מיַינע יאָרן דאָ,
און דער זוניקער נאָכמיטאָג אַליין,
האָבן זיך צו מיר מיט דער פּליַיצע אויסגעדרייט.
איך האָב ניט באַנומען וואָס עס מיַינט:
עסן, טרינקען און גיין
צום סטענד די ציַיטונגען פאַרקויפן.
און איך האָב זיך געשעמט
וואָס מען האָט ניט געזען
אויף מיַין פּנים די טרערן לויפן,
כאָטש דעם גאַנצן טאָג האָבן מיך באַגלייט
מיַין טאַטנס פּנים און רייד.

אַ הויפן היי

אין איינעם פון די וואַרימע אָסיען־טעג
האָב איך אַ פּאַרק דורכגעשניטן,
און אויפגעהויבן אין מיטן
פון מיין צופעליקן וועג
אַ קליינעם הויפן היי,
וואָס די גראַבליע האָט
מסתמא, פאַרזען.
(אַ הויפן היי אין מיטן שטאָט).
ער איז געווען
פון היינטיקער זון
און נעכטיקן רעגן
אַביסל צוגעלעגן;
און ס׳האָט זיך געדויכערט דערפון
אַ זיסלעכער ריח,
און מיטן גאַנצן כוח
פון אָפּגערוטן זכרון
זיינען פאַר מיר אויפגעשטאַנען
ברייטע פעלדער מיט קאָרן
און גרינע לאַנען.
עס האָט אין מיר געוויינט און געלאַכט,
דאָס ביסל גראָז האָט מיך שיכור געמאַכט.
און וואָס דער הויפן היי
האָט אין מיר אויפגעוועקט
איז ביז דעם ערשטן שניי
פון מיר ניט אַוועק.

אַ גרוס פון דער היים

אויך ביי אונדז האָט אַמאָל אַזוינס געטראָפן.
דער מייסטער, אַ יונגער און זיכערער אין זיין פאַך,
איז שפּעט ביינאַכט פאַרן גיין שלאָפן
געגאַנגען זען צי יעדע זאַך
איז אויף דעם ריכטיקן אָרט און שטעל:
צי שייערט זיך ניט איין שטיין אָן צווייטן,
דער קאָס צי איז פול און צי דאָס מעל
אין קאַסטן וואַקסט אין ווייסע, געטורעמטע בייטן.
און אין דעם שאָפּענעם פעלץ, צעשפּיליעטען און לאַנגן,
איז ער מיט אַ בלעכענער לאַמטערנע אין האַנט,
די אָפּאַרניע אָנקוקן געגאַנגען,
וואו דער פּראָסטיקער אייז האָט די וואַסער־ראָד
אַרומגענומען פון ראַנד צו ראַנד.
דאָרט האָט אים דער וואָל מיט זיין פאַמעלעכן טראָט
פאַר דער רעכטער פּאָלע געכאַפּט
און האָט זיך מיט אים, געלאָסן און קאַלט,
פיר מאָל איבערגעדרייט
און אָן קאַנטיקן באַלקען געקלאַפּט.
אויף זיין פיר־מאָליקן געשריי
האָט מען אָפּגעשטעלט די מיל —
אויך ער איז געווען שטיל.

ניט דורך אַ בריוו און אָפענע רייד
איז מיר די בשורה אָנגעקומען —
פון מויל צו מויל, פאַרשטעלטערהייט
איז זי צו מיין ברעג צוגעשוואומען.
און כאָטש איך אַליין בין געווען אַ קנעכט
און אָן אייביקע ראָד געדרייט, —
האָב איך אין די לאַנגע ווינטער־נעכט
געזען מיינע פינגער טריפן רויט.

ריווערסייד דרייוו

שווער זיך אויפצוהויבן פֿאַרטאָג פֿון בעט,
נאָר אַז איך גיי אַרויס, טוט די בלויקייט אַ גלעט,
און דער ווינט טוט אַ שויבער די האָר,
און די שטיינער אין גאַס כאַפּן אונטער מיין טראָט.
לער און שטיל. אויף גאָר דער ערד —
איך און דעם מילכמאַנס פערד.
דער מילכמאַן איז ערגעץ אויף אַן אויבערשטן גאָרן,
שטעלט אויס פלעשער איבער לאַנגע קאָרידאָרן
און דער פערד ווייס אַליין ווי צו פֿאָרן —
ווען זיך אָפּצושטעלן און ווען זיך צו רירן.
איך לויף מיט די צייטונגען אונטערן אָרעם,
איך קוק ניט אויף די נומערן פֿון די טירן.
מיינע פיס, ווי דעם מילכמאַנס פערד, פירן
צו די איינגעוואוינטע טרעפּ. די זון איז אויפגעשטאַנען
אויף דער מזרח זייט פֿון שטאָט.
אָבער אירע אַלע פלאַמען, איר גאַנצן גנאָד
האָט זי אויסגעגאָסן פולע קאַנען
אויף דעם מערב־ברעג פון האָדסאָן־טייך.

אויף ריווערסייד, דריי הונדערט און צען,
אין שאָטן פֿון אַ ברוין־שטיינערנער וואַנט,
האָב איך אַנטקעגן מיר אַ מענטשן דערזען,
(ער איז אויף אַ נידעריקן גאַניק געשטאַנען).
נאָך זיין אויסזען — ניט פֿון דאַנען:
כאָטש יונג — שוין מיט וואָנצן און באָרד.
און מיט זיין פּנים געווענדט גלייך

צו די בערג, האָט ער אַ האַנט
אויסגעשטרעקט מיט אַן אויסגעשריי,
וואָס איז געווען נאָך קירצער פון אַ וואָרט —
דאָס האָט געמיינט:
זע, דאָרט!
און איך, ווי ער, דערשטוינט,
האָב צו דער ליכטיקייט אויבן
די צייטונגען, אַ קרבן, אויפגעהויבן.
צי דאָס איז געווען די מאָרגן־רויט
וואָס האָט פון די פעלדזן געדרונגען,
צי דאָס, וואָס ניט אויפגערעטערהייט
האָבן מיר זיך ביידע דאָ געפונען,
נאָר פרעמדע, שטומע מענטשן צוויי
האָבן זיך צום ערשטן מאָל אויף דעם אָרט
באַגעגנט און — פאַרשטאַנען.

איך און מיין שותף

ער האָט מיך באַגעגענט אַרום האַלבע נאַכט,
ווען הייזער און קראָמען זיינען געווען פאַרמאַכט,
מיט שימפעריי און זידל־ווערטער, —
ווייל ער האָט מיין אָנצוג צוגענומען
און געגאַנגען אין אַלע ערטער
און די חובות צונויפגענומען
און מיט דעם געלט אַוועקפאָרן געוואָלט
אין דער ווייטער שטאָט אויף יענער זייט ים.
(מיר האָבן בשותפות רענצלעך געמאַכט,
זיין קענטשאַפט, מיין געלט,
און אין די קראָמען זיי צוגעשטעלט).
איך האָב פאַרשטאַנען און מיט וואָרט פאַר וואָרט ניט געצאָלט.
אָבער אין האַרצן האָט זיך געריכערט אַביסעלע סם.
ביסלעכווייז האָט זיך זיין כעס אויסגעלאָשן.
עס איז געוואָרן שפעט און שלאָפן מוז מען פאָרט —
אונדזער קוואַרטיר איז פאַר אונדז געווען פאַרשלאָסן, —
האָט ער זיך דערמאָנט, אַז ניט ווייט איז פאַראַן
אַ איד וואָס האָט קליידער איבערגעפאַרבט
און אונטער זיין הויז אַ קעלער געהאַט,
וואו ער האָט געהאַלטן זיין סקלאַד.
מען האָט נאָר געדאַרפט דריי גאָסן דורכשפאַנען
אַריבערקריכן אַ הילצערנע וואַנט
און די אכסניה איז געשטאַנען אָפן.
אין דער שטאָק־פינצטערניש טאַפנדיק מיט אַ האַנט
און שאַרנדיק די פיס זיינען מיר אַוועקגעפאַלן שלאָפן,
ווי עס פאַלט אַוועק אין פעלד אַ גאַרב,

אויף דעם ערשטן פּאַק וואָס מיר האָבן אָנגעטראָפֿן,
אונז האָט ניט געאַרט דער האַרביקער ריח פֿון פּאַרב.
און כּדי די קעלט בייצוקומען
האָבן מיר זיך אַרומגענומען,
ווי ברידערלעך צוויי אַרומגעאַרעמט
און מיט די אָטעמס איינער דעם צווייטן געוואַרעמט.
אָבער אין האַרצן האָט זיך געריכערט אַביסעלע סם.
און ווי נאָר דער טאָג איז אויפגעשטאַנען
און מיר האָבן טריט איבער אונז פֿאַרנומען,
האָבן מיר זיך מיט די קליידער צעביטן:
איך האָב באַקומען מיין „שבת" צוריק
און מיין „אינדערוואָכן" האָט ער אָנגעטאָן.
איך בין אַוועק אין דער איינציקער קראָם,
וואָס ער האָט נעכטן אויסגעמיטן
און דאָרט זעקס שילינג אויפגעמאָנט,
דערלאַנגט אים אין האַנט, געוואונטשן אים גליק
אויף דעם ווייטן וועג איבערן ים —
אָבער אין האַרצן האָט זיך געריכערט אַביסעלע סם.

אַ יאַריד

אויגן און פּיס ווערן ניט מיד
אין דעם פאַרנאַכט פון ערב יאַריד.
מיר גייען אַרויס אויף די זאַמדיקע וועגן
די הויכע אָגערס און קליאַטשעס אַנטקעגן.
זיי קומען אָן פון אַלע פיר זייטן,
פון נאָענטע דערפער און פון ווייטע —
מיט גריוועס צעבאָרשטן, קעפ אין דער הויך,
העלדזער פון וואוילטאָג אויסגעבויגן,
מיט דינע פיס און קלוגע אויגן
און פון די נאָזלעכער שלאָגט אַ רויך.

הינטער מיט היי־באַלאָדענע פורן
צוואַלעווען פערד פון אַלע קאָלירן:
פעלן — אין גאָלדענע עפּל, אַפריקאַסן,
פעלן — אין זילבערנע טאָלערס געגאָסן;
פערד שוואַרצע ווי טינט מיט אַ בלויילעכן שיין,
און מערער פון אַלע פערד — רויטער ווייַן.
זיי פלעכטן די פיס און גראַבלען די ערד
מיט שאַרפע נעגל און הויבן אויף
אַ דינעם שטויב צו די בייכער אַרויף.

מיר גייען ביז שפּעט אין דער נאַכט אַרום.
די הייזער שטייען אומעטום
מיט אָפענע טירן, באַלויכטענע ווענט,
ווי גאַסן וואָלטן, מיט אויגן און הענט,

יעדן גוי און איד, וואָס איז געקומען
צום יאַריקן מאַרק, אויפגענומען.

און די גאַנצע נאַכט, אינמיטן שלאָף,
בין איך וואַך געווען — מיר האָט זיך געהערט:
דאָס רעווען פון אָקסן און מעקן פון שאָף
און אָפּטמאָליקער טראַמפּלען אויף שטיינער פון פערד.

אויף מאָרגן פרי איז די גאַנצע ברייט
און לענג פון מאַרק געווען אָנגעשטעלט
מיט גויאישע וואָגענס פאַרפלאָנטערט, פאַרדרייט.
איין וואָגן דעם צווייטן האָט פאַרשטעלט
די וועלט און ס'האָט יעדער געהאַלטן פאַרלייגט
אונטערן אייגענעם לייב אַ פאָדערשטע ראָד;
און האָט מיט אַ שפּיציקער אַקס געדראָט
זיין נאָענטן שכן אין דער זייט.
און אומעטום האָבן פערדישע מאָרדעס
די טרוקענע קאָרמע געזופט פון די טאָרבעס;
פאַרקאָשערט די ליפּן, געהירזשעט, גענאָסן
און אונטער זיך די ערד באַגאָסן.

און גרויסע אידן וואָס האַנדלען מיט פלאַקס,
מיט זוימען, חזיר־האָר, האָניק און וואַקס
האָבן ווי אינגלעך איבערגעשפּרונגען
פון ראָד צו ראָד, פון אַקס צו אַקס,
מיט דאָרשטיקע פינגער, מיט גיריקע הענט —
די זעקלעך באַטאַפּט, אין שטרוי געזוכט,
די גויעס האָבן געטריבן, געפלוכט,

די אידן האָבן זיך געדונגען
און גרויסע „צענער" געשטופּט אין די הענט.

און ווען מען האָט מען דאָרט ניט געטראָפן —
אידן פון שטעט און פּריצים פון הויפן;
די גאַנצע וועלט איז אָנגעלאָפן,
געקומען קויפן אָדער פאַרקויפן.
געבראַכט האָבן גויים שטיל־אויגיקע קעלבער,
חזירימלעך קליינע, פאַרבונדן אין זעק;
אַ מעסטל ווייץ, אַן אַכטל קאָרן,
געבלייכטן לייוונט, האָניק געלבן,
פּוטער מיט פּאָפּערעטניק באַדעקט,
הינער און אייער. פון אייגענעם סאָד
אַ טאָרבע ווייכע ווינויקעס־באַרן
און בעזימלעך פּוכקע פאַר דער באָד.

און אידן פאַרקויפן פון הויכע שטעלן:
בלאַמען פעי מיט אידעלע האָר,
שוואַרצן סאַקסאַקען און מאַרדער פעלן
און היטלען מיט בריליקעס גלאַנציק ווי שטאָל.
און הויך אויפן שפּיץ פון אַ פלאַקן, מען זאָל
עס זען פון דערווייטן, הענגט שטיוול אַ פּאָר.

צו יעדן סלופּ פון אַ גאַניק אין מאַרק
איז געווען אַ צייטיקע קו צוגעבונדן,
אָדער אַן אָקס מיט אַ האַרביקן קאַרק,
מיט די ברייטע הינטנס אויסגעדרייט
צום עולם. אַ טייגל פרישע קייט
געראָיכלט האָט זיך ווי אַ טאָפּ וואַסער וואָס שטייט
אויף אַ קליינעם פייער אין פעלד צעלייגט.
און מענטשן האָבן זיך אַן הינטנס געשאַרט
וואו בהמות האָבן זיך צונויפגעשפּאַרט;
און קיינער איז ניט ברוגז געוואָרן
ווען אַ בהמה האָט זיך פאַרבוקט מיט אַ האָרן,
אָדער מיט אַן עק, ווי אַ טרוקענער דאָרן,
איבער אַ פּנים אַריבערגעפאָרן.

הינטער דער שטאָט, אונטער דער בריק,
וואו דער וואַסער פאַלט מיטן קאָפּ אַראָפּ,
איז פאַראַנען לײדיקע פעלד אַ שטיק.
צוויי טײכלעך קומען זיך דאָ צונויף
און נעמען אַרום דעם פעלד ווי אַ רייף.
דאָ זיינען געשטאַנען פערד קאָפּ ביי קאָפּ
אין אַ לאַנגער, פּרעכטיקער שורה,
דאָ איז די קעניגרייך פון פערד.
דאָ האָט זיך פערדישער הירזשען געהערט
ווי האַרנס־שאַל; געזאַנג פון גבורה
געפלייצט האָט צווישן הימל און ערד.
דאָ האָט מען קליאַטשעס מיט אָגערס געפּאָרט,
און דאָ אויפן אָרט,
אין רעכטן מיטן
פון פערדישער פרייד, אַן אָגער באַשניטן.

ער איז פֿאַמעלעך אויפֿגעשטאַנען,
אַזוי ווי פֿון שלאָף זיך אויפֿגעוועקט,
געקוקט צעמישט און האָט ניט פֿאַרשטאַנען
אַז זײַן מאַנסבילש־לעבן האָט זיך געענדיקט.

און ווײַטער, ווײַטער מיטן גראָזיקן ברעג,
איז שטילער פֿאַרנאַכט. עס פֿאַשען זיך שאָף
און בוימער וואַשן די פֿינגער־שפּיצן
אין פֿליסיקן טײַך און פֿישלעך בליצן
מיט זילבער־לײַבער. דאָ איז דער סוף
פֿון שטאָט, פֿון וועלט. אַ פֿעלדישער וועג
פֿירט אין אומבאַקאַנטער ווײַטקייט אַוועק.

אַ נייע פּאָר מילשטיינער

ווען מילשטיינער ווערן אויפן דריטן יאָר
דינער אין לייב און קנאַפּער אין וואָג,
נעמט דער מילנער טראַכטן נאַכט און טאָג
וועגן קויפן נייע שטיינער אַ פּאָר.
עס פּאַלט דאָ און דאָרט
אַ באַזאָרגטער וואָרט:
וואו נעמט מען געלט קיין וואַרשע צו פאָרן?
וואָס קען מען פאַרקויפן, פון וואָס זאָל מען שפּאָרן?
צי זאָל מען רירן דער טאָכטערס נדן,
וואָס איז דערוויל נאָך ניט פאַראַן,
צי זאָל מען פאַרקויפן בהמות צוויי,
אָדער דעם איבעראַיאָריקן היי?
מען רופט אויך די „מענטשן" אין שטוב אַריין
פרעגן אַן עצה — ווי זאָל זיין:
צי מוז נאָר זיין גוט אַ „פראַנצויזישער" שטיין,
אָדער רעכט אויך אַ „פּראָסטער" פון אַרום דער היים.
נאָך לאַנגן קלערן ווערט באַשלאָסן —
אַ שטיין וואָס ווערט אין פאַבריק אויסגעגאָסן.

אַז דער מילנער פאָרט קיין וואַרשע שטיינער קויפן,
הויבט זיך אָן אין שטוב אַ יאָגן און אַ לויפן.
דער עלטסטער זון לייגט אים אין בוזים דאָס געלט,
די מיטלסטע טאָכטער באַרשט אָפּ די היטל וואָס איז פאַרמעלט,
דאָס ווייב טראָגט אונטער ריינע שטיוול אַ פּאָר
און די אינגסטע טאָכטער קאָמט אויס פון באָרד די האָר.
זיי באַגלייטן דעם טאַטן אַרויס ביז צום שליטן

און זאָגן אים אָן, אַז ער זאָל היטן
דאָס געלט. און זאָל זײַן מיט גליק.
מען דערוואַרט אים אויף שבת צוריק.
זיי קוקן אים נאָך אין גרויליעכן טאָג
ביז די פור פאַרדרייט זיך אויפן ראָג.

אויף צוויי פּאָר פערד נאַשפּיץ געשפּאַנט,
ווייל דער ווינטער־וועג איז הויך און שמאָל ווי אַ וואַנט,
ברענגט מען די שטיינער צופירן פון באַן.
אַז די באַלעגאָלעס קומען מיט דער בשורה אַריין,
לויפן אַלע אַרויס אין דער שניי־פאַרוויסטער נאַכט
די שטיינער מקבל־פּנים צו זײַן,
ווי מען וואָלט זיי אַ גאַסט פון שטאָט געבראַכט.
מען גלעט אַזוי איידל מיט וואַרימער האַנט
די געטעסעטע רונד, דעם געשאַרפטן ראַנד
ווי עס וואָלט געווען ניט האַרטער שטיין
נאָר יחוסדיקער עלפאַנטביין.

און שפּעטער מיט עטלעכע טעג
ברענגט מען די שטיינער צו זייער ברעג.
מען גאַרטלט זיי אַרום מיט גראָבע שטריק
און אַלע גוֹיים וואָס אויפן הויף
ציען זיי אויפן בוידעם אַרויף
איבער ברעטער זעקס צאָל די דיק.
און אַז זיי זיצן שוין אויפן ריכטיקן אָרט
לאָזט מען די וואַסער־ראָד זיך דרייען
אויף ליידיקן און דער מילנער פאָרט,
מיט אַ שאַרף אויג, שטיין מיט שטיין.

אַז קיין איינציק קאָרן צווישן די צווייען
זאָל ניט פֿאַרלאָרן גיין.

ווען דאָס ערשטע מעסטל איז שוין פֿאַרשאָטן
אויפֿן קאָס און דאָס ערשטע ביסל מעל
פֿאַלט אויפֿן דעק פֿון קאַסטן אַראָפּ,
נעמט דאָס דער מילנער אין הילצערנעם טאָפּ
צום גרויסן לאָמפּ אין שטוב אַריין.
ער שיט דאָס אויס אויף דער אָפֿענער האַנט
און קוקט זיך גוט איין
צי די קניה איז געראָטן?
און די שטוביקע גיט ער צו פֿאַרשטיין
מיט אַ וויכטיקער מינע,
אַז איינגעקויפֿט האָט ער ניט אַ שטיין, —
נאָר אַ גאַנצע מדינה.

די שטוב

די אַלטע הויז אין זשוכאָוויץ
איז לאַנג שוין חרוב און פאַרוויסט, —
די אַלטע זיינען אַוועק מיט די יאָרן,
און די יונגע זיינען זיך צעפאָרן.
איך האָב דעם ישוב גוט געקענט
און וויל אויפשטעלן צוריק זיינע ווענט.

דער אַרענדאַר פלעגט אויפשטיין גאָר באַגינען,
קיין דאַווגען, קיין ברכה זיך ניט פאַרגינען,
אַרויסגיין צום וועג, זיך שטעלן ביים בריק,
צעשטרעקן די הענט ווי אַ ליינענע שטריק
און יעדן דורכפאָרער פאַרנעמען אין הויז, —
אַ קבצן, אַ רייכער — עס מאַכט אים ניט אויס.
פון זעקס אינדערפרי ביז שפעט ביינאַכט
האָט דער סאַמאָוואַר אויפן טיש געקאָכט.

אין וואַסער־מיל שטייען די טירן אָפן
און ווער עס גייט מיטן נאַכטיקן וועג,
פאַרקערט אַהין און לייגט זיך שלאָפן
און מאָרגן פרי גייט ער שטיל אַוועק ;
און ווער עס וויל עסט מילך מיט ברויט —
די אַלמער איז קיינמאָל ניט פאַרשלאָסן, —
אַ טלית ליגט אויפן טיש אָנגעגרייט
פאַר דעם, וואָס האָט נעגל־וואַסער אָפּגעגאָסן.

די שכנים ווייזן אָן די אָרימעלייט :
אַ גוטער איד וואוינט דאָ ניט ווייט.

איז פרייטיק צו נאַכט, ביי חלה און פיש,
ווי אין אַן אכסניה באַזעצט דער טיש.
דער אַרענדאַר איז טאַקע מיט געלט ניט רייך,
נאָר ווייץ אין זאַשעק איז שטענדיק פאַראַן
און ס'פּלאַדיען זיך שלייענס און אָקונס אין טייך —
געגנוג פאַר זיך און פאַרן אָרימאַן.

און די אַרענדאַרקע, דעם מילנערס ווייב,
האָט ניט איינמאָל ביי די טעכטער אָוועקגענומען
דעם קישן פון קאָפּ, די קאָלדרע פון לייב,
פאַר אורחים וואָס זיינען ביינאַכט אָנגעקומען.
און אַ שמחה איז ביים אינגסטן קינד געווען,
פרעמדע פּנים'ער ביינאַכט צו זען;
מיט קינדערשע הענט אַ גרויסן קישן טראָגן,
ווי אַ קליינער פערדל פירט היי אַ וואָגן.

די פּאַוואָדקע

(דאָס געוויסער)

נאָך פּורים אַ וואָך אָדער צוויי, ניט שפּעטער,
שטעלט זיך אײַן דרויסן אַ פרילינג־וועטער.
דער אײַז הויבט אָן פּלאַצן, זיך שמעלצן דער שניי;
אונטערן הימל טראָגט זיך פון פייגל אַ געשריי.
ביינאַכט גייט דורך אַ וואַרימער רעגן
און רופט אַרויס דעם טײַך פון די ברעגן.
פון באַהאַלטענע ערטער, פון צווישן שטיינער,
הויבט וואַסער אָן ריזלען, ווי אַ קוואַל אַ ריינער.

מיט יעדער שעה הויבט מען די שליוזן אויף העכער,
די רינע גיסט זיך איבער ווי אַ הבדלה־בעכער;
און דאָרט וואו די גרעבליע איז אײַנגעבראָכן,
איז איבער איר דער וואַסער אַריבערגעקראָכן,
און ביז נאַכט זיך פאַרשפּרייט
אויף אַ וויאָרסט די ברייט.

און וואו נאָר אַ בערגל, וואָס סטאַרטשעט אַרויס,
האָט דער וואַסער פאַרגליכן. און אונדזער הויז —
אָן אַלטע, צעבראָכענע שיף אויפן ים;
כאָטש זי רירט זיך ניט פון אָרט אויף אַ שפּאַן.

נאָר אינעווייניק — וואו נאָר אַ גריבל, אַ שפּאַלט אין דיל,
קומט וואַסער אַרויף, פּאַמעלעך און שטיל.
פון צווישן די ברעטער און פון קאָטוך,
ווי שוואַרצער רויך שפּאַרט וואַסער זיך דורך.

נאָר דעמאָלט אין שטוב איז שוין קיינער ניטאָ,
אַ חוץ צוויי גוים: מאַטשיי און מאַשקאָ.

זיי היטן די „שיף" און גיבן סיגנאַלן,
צו מענטשן, וואָס פאָרן אין נויטיקע פאַלן,
צו האַלטן זיך שטראָם מיט וואָגן און פערד,
אין שטראָמיקן וואַסער איבער גרעבליע און ערד.
און ביי דער נאַכט צינדן זיי אָן קאָסטיאָרן —
אַ וואָרנונג פאַר פרעמדע — מען זאָל ניט פאָרן.

מיר אַלע פון מיל: טאַטע־מאַמע און קינדער,
מיר נעמען אויך מיט די פערד און רינדער,
מיר גייען צום שענקער אויף ניין טעג צייט
פאַרזוכן דעם טעם פון זיין אָרימעלייט.
מען שטעלט פאַר אונדז אַ טיש אין פאָדער־הויז,
פאַר אַ טונקעלן לאָמפּ, און מען שפּרייט פאַר אונדז אויס
אַ גראָבן טישטוך, געוואַשן ניט ריין,
ווייל ווייט איז אין דאָרף נאָך וואַסער צו גיין.

דריי טעג טוט דער וואַסער זיך שטאַרקן און מערן,
בייטאָג פאַר דער זון, ביינאַכט פאַר די שטערן.
דריי טעג האַלט ער אויף זיין פולקייט און מאַכט,
פאַלט אָפּ אינדערפרי און קומט צו אויפדערנאַכט.
דער אויבערשטער טייך און דער אונטערשטער טייך —
ווערן ביידע גלייך.

און אָט אויפן ווייטן וואַסער־גלאָט
באַוויזט זיך פלוצלינג אַ ווייסער בלאָט,
באַלד קומען מערער, טשאַטעסווייז —
דאָס זיינען קריעס, געבראָכענער אייז.
לייבער האַרטע ווי שטאָל, מאַנטלען פוכיקער שניי,
ווי קלוגע שיפן שווימען זיי,

פאַמעלעך און זיכער. זיי ווייסן דעם וועג
און גייען אינמיטן צווישן ברעג און ברעג.

און מאָדנע קומט איינעם פון ווייטן אויס
צו הערן אין נאַכטיקער שטילקייט און רו
דעם שטענדיקן, ניט איבערגעריסענעם רויש,
וואָס טראָגט זיך צו דאָרפישע הייזער צו.

דריי טעג טוט דער וואַסער זיך שטאַרקן און מערן,
בייטאָג פאַר דער זון, ביינאַכט פאַר די שטערן.
דריי טעג האַלט ער אויף זיין פולקייט און מאַכט,
פאַלט אָפּ אינדערפרי און קומט צו אויפדערנאַכט.
און דריי טעג דערנאָך, די לעצטע דריי טעג,
די טעג פון דערשעפונג, פאַרשמעלט ער זיין וועג.
און ווי אַ מענטש אויף די עלטערע יאָרן,
וואָס האָט פיל געזען, גענוג געפאָרן,
זעגנט זיך אָפּ מיט פרעמדע לענדער און שטעט, —
אַזוי פאַרקלייבט זיך דער טייך אין זיין בעט.

אַ פרעמדע שטאָט

יע, איך געדענק יענע אינגלשע יאָרן,
דער זיבצנטער האָט זיך מיר געפעלט,
איך בין פון דאָרף קיין וואַרשע געפאָרן
צו זען און באַווייזן זיך דער וועלט.

און נאָך וואָכן פון פרעמד און פון הונגער
געקראָגן אַ שטעל אויף אַ נאַליעווקעס הויף.
בין געווען נאָך אַ שטאַרקער און אַ יונגער —
שווערע מי? ווער געקוקט האָט דערויף.

פרעמד געווען מיר מענטשן און לשון.
האָב ביי ווייבערשע היט זיך געמיט;
אַ לאַנגן טאָג דורכגענערט מיט דריי גראָשן,
געבויט און צעשטערט פיראַמידן פון היט.

נאָר ערגער געווען איז זיך נידעריק מאַכן,
דאָס וואָרט פלעגט מיר שטאַרבן אין מויל,
אַן אָנגעטאָנענער אין ביטאָגיקע זאַכן
שטיין פאַר מענטשן וואָס ליגן נאָך הויל.

מיט פולע קעשענעס קאָרטלעך־רעקלאַמען,
אין גאַסט־צימערן אָנקלאַפן מיט דער האַנט.
נאַקעטע מענער, נאַקעטע דאַמען
קוקן אויף דיר ווי אויף אַ בלינדער וואַנט.

זיי קערן אפילו ניט אַוועק די אויגן;
ווערן ניט בייז און זאָגן ניט: דאַנק.
אַזוי האָט, מסתמא, זיי וואַרשע דערצויגן —
פון טיר צו טיר — אַ פרימאָרגן לאַנג.

נאָכמיטאָג פֿלעג איך שטיין אין אָפֿענעם טויער
און שטופּן די קאַרטלעך אין פֿאַרבייגייערס האַנט ;
און טרעפֿן נאָכן פּנים פֿון יעדן גייער :
צי איז ער אַ היגער, צי פֿון אַ פֿרעמדן לאַנד ?

שטאָטישע לייט דאַרפֿן „פּאַסאַנען” ניט קויפֿן,
די רעקלאַמען — פֿאַר פֿרעמדע סוחרישע געסט ;
פֿאַר זיי האָט װאַרשע געבױט קראָמען און הויפֿן,
זיי האָט װאַרשע גערופֿן צו זיך אין געסט.

שפּעט ביינאַכט פֿלעג איך קומען מיט געציילטן גראָשן,
מיט הינטערשטע טרעפּ צו אַ קיך און אַ בעט.
אַ, פֿרעמדע שטאָט, מיטן פֿרעמדן לשון,
בליסט אין זכרון ביז אין לעבן שפּעט.

אין שפעטן אָוונט

ווען איך גיי אין גאַס אין שלעכטן וועטער,
אין שנייאיקן רעגן, צי בייסיקער קעלט,
אויף נאַסן אַספאַלט, צי אויף גליטשיקע ברעטער —
קומט אויף פאַר מיר, ווי פון אַן אַנדער וועלט,
אַן איבערלעבונג פון יאָרן צוריק,
טרויער געמישט מיט ליכטיקן גליק.

דאָס איז געווען אין אַ פייכטער נאַכט
אין אַ ווייטער, פרעמדער, ניט־פריינטלעכער שטאָט ;
אַלע טירן זיינען געווען פאַרמאַכט
און פענצטער פאַרריגלט מיט אייזנס און דראָט.

פון הימל געפאַלן איז וויסער שניי
פאַמעלעך און שווער. און פול מיט פאַרדרוס
איז געווען מיין האַרץ, ווייל שוין לאַנג אַז איך גיי
אין שפעטן אָוונט אַליין און צופוס.

איך בין געגאַנגען צו גוטע פריינט,
וואָס וואוינען אין אַ הויז אויפן דריטן שטאָק,
געצויגן מיט זיכערער האַנט דעם גלאָק,
ווייל ליכטיקע האָבן די פענצטער געשיינט ;
נאָר קיינער געענטפערט האָט אויף מיין רוף.
פאַר'עקשנ'ט בין איך די טרעפ אַרויף
און האָב מיט די פינגער געפויקט אויפן טיר,
פריער פאַמעלעך און שטאַרקער דערנאָך,
ווייל ליכט האָט געקוואַלן פון שליסל־לאָך ;

נאָר קיינער פון הויז איז אַרויס צו מיר —
ניט אַנדערש מענטשן ליגן דאָ טויט.

דער שניי איז געפאַלן ווי ווייסע בליט
און באַלד צעגאַנגען אונטער די טריט;
דער הימל אָבער אין דער הויך
איז געהאַנגען ווי ניט צעגאַנגענער רויך.

ביז צו דער נאָרע, וואָס „היים" רוף איך אָן,
איז אַ לאַנגער וועג פון „קעניגין־סקווער",
צוויי ענגלישע מייל און אפשר מער.
דאָרט שטייט: אַ ניי־מאַשין אויבן־אָן,
דאָס איז מיין וואַרשטאַט, מיין עס־טיש אויך;
און קאַלכיקע העמדער ליגן אָנגעהויפט הויך
— די שפּייזער מיינע; אַ ברייטע בעט
ניט פאַר איינעם — פאַר דריי, איז אויסגעבעט
מיט ברעטער־סטרוזשקעס, און ציגן־האָר דרויב
פון לויזן קישן און פון די העמדער דער ווייסער שטויב
האָבן אויגן געביסן און פינגער פון הענט.
און ביי דער נאַכט, ווען דער לאָמפּ האָט געברענט,
האָט מען קוים געזען די אייגענע ווענט.

און אָט צו דעם „פּאַלאַץ" וואָס איך האָב פאַרמאָגט,
„מיין היים, מיין שלאָס", ווי דער ענגלענדער זאָגט,
בין איך געגאַנגען אין דער ווינטער־נאַכט, —
דער שניי מיין פּנים האָט נאַס געמאַכט.

און מיטאַמאָל, אַ הונדערט טריט פאַר מיר,
האָב איך דערזען: צוויי מענטשן — פרוי און מאַן;
בויגיק־דינע, מיט קליינעם, געצעגערטן שפּאַן
זיינען געגאַנגען ווי אויף אַ מאַי־נאַכט שפּאַציר.

איר פּנים צו זיינעם אומגעקערט, —
ער האָט גערעדט, זי האָט געהערט.
זיינען מאַן און ווייב דאָס געגאַנגען אַזוי?
אָדער בחור און מיידל — פאַרליבטע צוויי?
אָדער צוויי, איינס צום צווייטן אומבאַקאַנט,
האָט אָונטס געקלאַמערט האַנט צו האַנט?
און אַזאַ וואוילקייט איז געווען אַרום זיי
און אַ ליכטיקער שטעג אַזאַ נאָך די צוויי
האָט זיך געצויגן, אַז מיר אַליין
האָט זיך געוואָלט אין דער ליכטיקייט צעגיין.
איך האָב מיינע טריט שוין מער ניט געאיילט
אויך אָפּשטיין פון זיי האָט זיך מיר ניט געוואָלט;
נאָר אויף דעם געביטענעם אַספאַלט
זיי נאָכגיין אין זייער אייגענעם טראָט
אין דער שטילער, ביינאַכטיקער שטאָט.

און געקומען צו זיך און די טיר אויפגעמאַכט
האָב איך אַ געטרייסטער אַן איבערגעבעטער.
און שטענדיק דערמאָן איך זיך אָן יענער נאַכט
ווען איך גיי אין גאַס אין שלעכטן וועטער.

צווייטער טייל

גרויער געוואַנט

די פאַבריק איז שטום,
פאַרשלאָסן די טירן;
די לאָדנס, ווי אויף נאַכט,
פאַרמאַכט.
אַרום און אַרום
איז קיינער ניטאָ.
אין יוצא ואין בא.
מען טראָגט ניט קיין גרויען געוואַנט.
מען טראָגט רויט, שוואַרץ און בלוי,
און אַנדערע שאַרפע קאָלירן,
נאָר ניט קיין גרוי,
וואָס קאָן ניט פאַרפירן.
די פאַבריק איז שטום.
אַרום און אַרום
אין יוצא ואין בא.
קיינער ניטאָ.
נאָר אינעווייניק, הינטער לאָדנס און וואַנט,
אַרבעט אַ פלייסיקע האַנט,
וועבט גרויען געוואַנט
וואָס קאָן ניט פאַרפירן.

— — — — — — — — — — —

די פאַבריק וועט פאַרלירן.

אַ ריטל

אַ מענטש זעצט אַריין אַ נאַקעטן ריטל אין דר׳ערד
און זאָגט: ס׳איז מיינס. און ער ווערט
צוגעבונדן אויף זיין גאַנצן לעבן
צו דעם, וואָס ער האָט אַביסל ערד געגעבן.
פון איצט אָן וועט ער בעטן אויף זון און אויף רעגן
פון דעם נאַקעטן ריטלס וועגן.
און פאַר צענדליקער וויאָרסטן און מיילן
וועט ער אַהיים צום ריטל איילן,
און אויפשטיין פאַרטאָג גלייך מיטן האָן
און לויפן אַזוי גיך ווי ער קאָן
מיט דער איינציקער זאָרג אין זינען:
צי וועט ער זיין ריטל גאַנץ געפינען.
און כאָטש ער אַליין איז אַלט און גראָ,
און ריכט זיך יעדע שעה אויף זיין שעה,
זעט ער זיך זיצן מיט יאָרן שפּעטער
אונטער די שאָטנדיקע בלעטער
פון זיין אויסגעוואַקסענעם בוים
אין אַ מיטן טאָג כחום היום.

דאָס לעצטע ליד

דאָס לעצטע ליד וואָס האָט צענומען
מיין גאַנצן גוף ליגט אויף מיין גומען
ווי לעצטע טראָפּנס פון אַ בעכער וויין.
ס'איז גוט פון ווערטער שיכור זיין.

און וואָס איך האָב אין זיך געטראָגן
און מיטן מויל געמיידט צו זאָגן
און ס'איז אין האַלדז געבליבן שטיין —
וועט אפשר דורך דעם ליד דערגיין.

וועגן

אין דזשוליעסיעס אָנדענק

וועגן הונדערט אין מיין לאַנד,
כ׳זע אייך קלאָר ווי אויף דער האַנט.

וועג ביים פעלד און וועג ביים טייך
וועג — אַ ווירע שמאָל און גלייך ;
וועג אַ טישטוך אויסגעשפּרייט ;
וועג אין פלאַנטערניש פאַרדרייט.

וועג פאַר מענטשן, וועג פאַר פערד ;
וועג — ווי גאָט האָט אים באַשערט :
וועג צו שייערן מיט ברויט,
וועג צו טויערן פון טויט.

וועג אין בלויען אינדערפרי —
ליב די אַרבעט, גרינג די מי.
מאַן אין פעלד ציט מיטן פלוג,
ווייב צום ברונען — מיטן קרוג.

וועג ווי רויטער קאַם פון האָן,
וועגן ביינאַכט דאַרף צינדט זיך אָן ;
וועג געלאַף און וועג געשריי,
וועג וועגן האָר פון קאָפּ טוט ווי.

וועג ווי האַרטער, גלאַטער טאָק ;
וועג וואָס הילכט אָפּ ווי אַ גלאָק.
וועגן סטעזשקעלעך אין סאָד ;
וועגן שושקעניש און סוד.

וועג ווי פּיענע ווייס און קאַלט,
וועג וואָס איז קיין טאָג ניט אַלט;
וועג וואָס שליטן נאָך זיך לאָזט.
וועג געוועלגערט און געגלאָזט.

וועג אין נעכט פון חודש שבט,
גאָר די ערד — אַ ווייסער בלאַט.
ווייס אויף ווייס האָט וועג פאַרמעקט,
טיטשקעס וואו ניט וואו צעשטעקט.

וועגן ווייס־פאַרדאָרשט, פאַרשמאַכט
נאָך אַ טראָפּן טוי פאַרנאַכט;
וועגן ברוין נאָך רעגן־גוס;
וועגן קוויקונג פאַרן פוס.

וועג אויף לאָנקע הינטער דאָרף
איבער אויפגעפּוישטן טאָרף, —
ראָד פון וואָגן, קלאָ פון פערד,
שניידט ווי פּוטער ווייכע ערד.

וועג אין טיפעניש פון וואַלד;
וועג פון אימה און פון גוואַלד.
וועג געקניפּטער ווי אַ שטריק;
וועג וואָס ווייס ניט וועג צוריק.

וועגן אין לבנה נעכט;
וועגן דוכטעניש — ניט עכט...
מיט אַ וועג אַזאַ צו גיין
גיין און גיין און ניט דערגיין.

וועגן הונדערט אין מיין לאַנד,
כ'זע איך קלאָר ווי אויף דער האַנט.

היי

דער וואָגן איז געלאָדן ; דאָס פערד איינגעשפּאַנט ;
דער גוי האַלט די לייצעס פאַרדרייט אַרום האַנט.
אַ טשמאָק מיט די ליפּן — די פור רירט זיך פון אָרט.
איבער דער לאַנקעס פיל־בלעזלדיקער ערד
שפּרייזט ווי אַ שיכורער דאָס פערד,
אַ טראָט אַהין, אַ טראָט אַהער.
און ווי די חיה וואָס איז פון וואַסער אַרויס
טרייסלט זיך פון די טראָפּנס אָפּ, —
אַזוי טרייסלט זיך די לאָדונג ; עס פאַלט אַראָפּ
אַ בלימל דאָ, אַ זענגל דאָרט.
נאָר דער גוי האָט ניט קיין אויג פאַר יעדן הייעלעס פאַל,
און פירט פערד און וואָגן גלייך אין שטאַל.
אַזוי וואָגן נאָך וואָגן ביז פאַרנאַכט.
נאָר ווען ער האָט דעם לעצטן אַריינגעבראַכט
נעמט ער ווידער די גראַבליע אויפן קאַרק
און מיט פאַמעלעכע טריט און זוכנדיק אויג
גייט ער איבער וואו דער וואָגן האָט געטאָן זיך אַ בויג ;
און וואו נאָר אַ הייעלע שאַרט ער צונויף
און לייגט עס מיט ליבשאַפט אויף דער גראַבליע אַרויף,
ווי דאָס, וואָס ער האָט אין איילעניש פאַרזען,
וואָלט איצטער זיין גרעסטער פאַרמעגן געווען.

ווען אָוונט ווערט נאַכט

אַז וואויל צו דעם,
וואָס ווייס די צייט ווען
אַהיים צו גיין.
ווען אָוונט ווערט נאַכט —
זאָגט ער: „גוטע נאַכט!״
זאָל זיינס איבערגיין.
אויב ער האָט זיין שטול
געלאָזן קאַלט,
אַן אַנדערער
וועט קומען באַלד
און דערוואַרעמען.
נאָר ווי׳ צו יענעם, וואָס פאַרגעסט
און פאַרזיצט זיך שפּעט.
עס קומען נייע געסט,
די כלי־זמר הויבן אָן
אַ נייעם שפּיל.
און כאָטש ער האָט געטאַנצט שוין פיל
און ניט איין קאָן —
איז אים שווער אַוועקצוגיין
און בלייבן — איז ניט שיין.
עס מאָנען די געסט
זיין אָרט ביים טיש
און אפילו די ברעט
אונטער זיינע פיס.

עטלעכע ווערטער

איך בין דורשטיק געווען נאָך ווערטער,
אַ שורה צי צוויי;
בין אויסגעווען אין אַלע ערטער —
ניט אויפגעזוכט זיי.

האָב איך זיך אין האַרצן פאַרקליבן,
אין טיף פון געמיט.
האָב אויפגעשאַרט אַלץ וואָס געבליבן
פון אַ פריערדיק ליד.

און פון דער טיף אַרויסבאַקומען,
געשטאַלטעט דאָרט און דאָ.
אויפן צונג דערנאָך גענומען
און געזאָגט צו זיך — יאָ.

אַ באַפּעל

אַ פרוי שטעלט איר קינד
ביים שוועל פון טיר,
אַנטקעגן דער זון
און זאָגט אים: שטיי דאָ!
עס שטייט אַ שעה
און צוויי און פיר —
די מאַמע האָט פיל צו טון.
זון הינטער וואָלקנס פאַרשווינדט,
עס שטאַרקט זיך דער ווינט,
ס'קומט אַ בייסיקער פראָסט —
עס שטייט דאָס קינד
דעם גאַנצן טאָג
היט אָפּ דעם פאַרזאָג,
כאָטש עס ווייס ניט פאַרוואָס.

אויך איך האָב מיין שוועל
ביז איצט ניט פאַרלאָזט,
כאָטש עס בריט מיך דער פראָסט —
איך היט אַ באַפּעל.

די זון

אַז דער טאָג שטייט אויף זייגער אַכט
אויף מערבֿ־זייט איז קיין אומגליק ניט —
די זון וועט נאָך קומען ביז נאַכט
און דערפרייען דיין געמיט.
דער זייגער איז איינס בייטאָג
און אַט איז צוויי און דריי.
די זון ווייזט זיך פון הינטער אַ ראָג,
דער טיש און דער קאָמאָד
ליכטיקן ווידער ניי,
און אויפן אַלטן ראָג
ליגט אַ גאָלדענע ראָד.

נאָר ווען די זון קומט אַריין
דורכן פענצטער באַלד אינדערפרי ;
צעלייגט אויף די ווענט איר שיין
און אויפן דיל איר גלי ;
זיי וויסן — דיין גליק וועט אַ קורצער זיין.
עס וועלן קומען און דורכגיין פאַרביי
די שעה'ן צוויי און דריי,
און ווי אַ פרוי וואָס נעמט צונויף
די טרוקענע שפּענער פון הויף
לאָזט איבער נאַקעט און רוי
די ערד הינטער זיך, אַט אַזוי
פאַרנעמען די זון וועט איר קלייד,
איר צירונג און איר קרוין,
און דיך איבערלאָזן אַליין
אין שאָטן און אין לייד.